

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav románských studií
Hispanistika

Bakalářská práce

Lucie Elena Novotná

Poetika cest v Příkladných novelách

The Poetics of Travel in Exemplary Novels

Poděkování

Děkuji vedoucímu doc. Juanu Antoniovi Sánchezi Fernándezi, Ph.D. za odborné vedení práce, pomoc a iniciativní připomínky, za celou dobu studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 6. května 2019

Lucie Elena Novotná

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je provést hlubší analýzu cest u vybraných novel v knize *Příkladné novely* od Miguela de Cervantese, mezi které patří: *Cikánečka*, *Licenciát Sklíčko* a *Rozhovor Scipiona a Berganzy*. Klade si za cíl analyzovat cestu, na kterou se vydaly jednotlivé postavy. Pomocí rozboru určuje, co pro ně jejich výprava znamená a jak je jejich pouť do světa změnila. Práce se v jednotlivých kapitolách podrobně zaměřuje, na každou povídku a nahlíží na dané téma z pohledu hlavních postav. U každé povídky se určí druh cesty a motiv, pro její uskutečnění, také se zaměříme na nové světy, které postavy, díky cestě poznají.

Klíčová slova

cesta, poznání, cestování, svět, postavy, Příkladné novely, Miguel Cervantes

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to carry out a deeper analysis of the journeys in selected novels from the book *Exemplary Novels* by Miguel de Cervantes, which include: *The Little Gypsy Girl*, *The Lawyer of Glass*, *The Deceitful Marriage* and *The Dialogue of the Dogs*. It aims to analyse the journey on which the characters have gone. It identifies what their mission means to them, and how their journey to the world has changed them. Individual chapters of the thesis focus on each story in detail and look at the topic from the perspective of the main characters. The type of path and the motive for its realization is determined for every story, and the thesis also focuses on new worlds which the characters explore throughout their journey.

Key words

journey, cognition, traveling, world, characters, Exemplary Novels, Miguel Cervantes

Obsah

Úvod	1
1. Cikánečka.....	3
1.1 Děj	4
1.2 Postavy	7
1.2.1 Preciosa	7
1.2.2 Andrés	11
1.2.3 Páže Clemente	15
1.2.4 Stará cikánka	16
1.3 Pohyb.....	18
1.3.1 Preciosa a její tanec	18
1.3.2 Cikánský svět	19
1.3.2.1 Odras pikaresky	20
2. Licenciát sklíčko.....	23
2.1 Děj	24
2.2 Druhy cest	25
2.2.1 Cesta za studiem.....	26
2.2.2 Cesta vojáka	28
2.2.3. Cesta mysli	32
3. Rozhovor Scipiona a Berganzy	38
3.1 Děj	39
3.2 Objevení světů podle nových pánů	40
3.3 Pikareska a pravdivost cesty	47
Závěr.....	50
Bibliografie.....	52
Resumé	55
Resumen	57

Úvod

V roce 1613 vydal Miguel de Cervantes y Saavedra soubor povídek jménem *Příkladné novely*¹ (Novelas ejemplares). Tato kniha je napsána ve stylu renesančních povídek, ale Cervantes zformoval novou individuální podobu evropské renesanční povídky tím, že sloučil italskou formu renesančních povídek, pikareskní prózu a mravoučné povídky.² Renesanční povídka, vznikla v Itálii a Cervantes od ní převzal pouze obecné formální znaky, liší se hlavně přidáním morality, proto také název příkladné. Avšak jeho záměrem nebylo napsat didaktický soubor povídek.³ Toto téma je typické pro spisovatele sedmnáctého století.⁴ Cervantes svým povídkám dodal originalitu jejich výpravností a vyprávěcí technikou.⁵ *Příkladné novely* celkem obsahují dvanáct povídek: *Cikánečka* (La Gitanilla), *Velkodušný milenec* (El amante liberal), *Rohánek a Stríhálek* (Rinconete y Cortadillo), *Španělka ze země anglické* (La española inglesa), *Licenciát Sklíčko* (El Licenciado Vidriera), *Hlas krve* (La fuerza de la sangre), *Žárlivý Extremaduřan* (El celoso extremeño), *Vznešená služka* (La ilustre fregona), *Dvě dívky* (Las dos doncellas), *Krásná Cornelia* (La señora Cornelia), *Podvodný sňatek* (El casamiento engañoso) a *Rozhovor Scipiona a Berganzy* (El coloquio de los perros).

Cílem této bakalářské práce je předložit rozbor poetiky cest u novel *Cikánečka*, *Licenciát Sklíčko* a *Rozhovor Scipiona a Berganzy*. Tyto novely jsme vybrali proto, protože v každé z těchto novel je prototypický motiv cesty, který můžeme najít i v dalších novelách. Ať už se jedná o cestu s motivem lásky, sebepoznání či o cestu životem. V každé z povídek se zaměříme na postavy, které ušly konkrétní cestu. Zanalyzujeme jejich vývoj a jak je jejich pouť ovlivnila.

Proto je třeba se zaměřit na postavu již před začátkem nebo na začátku její cesty a charakterizovat v jaké situaci se nachází. Toto budeme brát jako výchozí bod u jejich vývoje a zaměříme se na to, jestli jejich cesta má nějaký cíl a důvod a zda je pouze náhodná či nutná. Poté se také zaměříme na jednotlivé druhy cest, které se v novele objevují. A celkově novelu

¹ Český překlad zachovává v názvu slovo novela i přesto, že se v literární vědě hovoří o díle jako o renesančních povídkách. V této práci budeme používat výraz novela, jako synonymum k renesanční povídce.

² VYDROVÁ, Hedvika. CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de: PŘÍKLADNÉ NOVELY. In *Slovník světových literárních děl I*. Praha: Odeon, 1989, s. 166.

³ BĚLIČ, Oldřich. Cervantes. In *Španělská literatura*. Praha: Orbis, 1968. Malá moderní encyklopedie. s. 110.

⁴ ORTEGA Y GASSET, José. Příkladné novely. In *Meditace o Quijotovi*. Brno: Host, 2007. Teoretická knihovna. s. 166.

⁵ VYDROVÁ, Hedvika. Op. cit., 1989, s. 166.

zařadíme do jakého typu cest patří. Dále se budeme zmiňovat i o nových světech, které postavy objeví díky své cestě.

1. Cikánečka

Cikánečka je první a nejdelší novela v knize *Příkladné novely*. Jedná se o milostný příběh mezi údajnou cikánečkou Preciosou a mladým šlechticem Juan de Cárcamo, ze kterého se stane cikán jménem Andrés Caballero.

Tato novela udává strukturu, kterou se poté řídí většina novel, kde je hlavním tématem láska. V každé této novele se vypráví milostný příběh, který má rozdílné překážky a zkoušky, jež musí zamilovaný pár podstoupit. Hlavní postavy musí ujít cestu, kde bojují o to, aby si tento vztah zasloužily a za to je na konci čeká cena, kterou je křesťanská svatba.

My tuto novelu budeme rozebírat z pohledu postav a pohybu. U postav se zaměříme na cestu, kterou vykonala jednotlivá osoba, jak se za dobu cestování změnily a co jim jejich cíl přinesl. Pohyb zanalyzujeme pomocí tance a cikánského světa s přihlédnutím k pikaresknímu románu.

1.1 Děj

Cikánečka je novela o patnáctileté cikánské dívce Preciose a o mladém šlechtici jehož jméno je Juan de Cárcamo, který musí projít několika zkouškami, aby si zasloužil lásku krásné Preciosy.

Joaquín Casaldüero rozděluje tuto novela na čtyři části.⁶ V první části nás Cervantes přivádí do světa kočovných cikánů a představuje nám mladou dívku jménem Preciosa, kterou vychovala stará cikánka, která ji brala jako svou vnučku a naučila ji jak všechny cikánské zvyky a tradice, ale také cikánskou obživu, tedy různým podvodům a krádežím. Dívka se stala nejznámější cikánskou tanečnicí té doby, a to nejen díky svému tanečnímu umění, kterým všechny ohromovala, ale oplývala i svou krásou, důvtipem a chytrostí. I přes její výchovu, která se jí dostala skrze její babičku, bylo jasně vidět, že pochází z nějaké dobré rodiny. Už v patnácti letech vzbuzovala velký respekt, nikdo před ní nezpíval neslušné písně a nenadával. Neživila se nečestnou prací, ale svým jedinečným talentem, což byl tanec.

Cikánská dívka byla tak výjimečná mezi ostatními cikány až se uvažovalo o jejím původu.

„[...] Y lo que es más, que la crianza tosca en que se criaba no descubría en ella sino ser nacida de mayores prendas que de que de gitana, [...]“⁷

(„A ještě víc udivovalo, že při tom jejím drsném vychování bylo na ní patrné, že přišla na svět v domě význačnější rodiny, nikoli u cikánů.“)⁸

Což uvádí čtenáře k pochybnostem a k myšlence, že dívka je víc, než se zdá. V první části příběhu je Preciosa tanečnice, která tančí a zpívá v ulicích a domech v Madridu. Vše dělá v největší počestnosti a s vděkem. Vždy je doprovázena starou cikánkou a dalšími dvěma tanečnicemi, a i když je stará cikánka mnohem starší než Preciosa, tak právě mladá dívka vždy všude překvapuje svou chytrostí a svým projevem a vždy se zodpovídá sama za sebe.

V této části se také setkáváme s postavou mladého panoše Clemente, který je zamilovaný do Preciosy. Clemente píše básně a nejprve pro ni napsal romanci, aby ji mohla

⁶ CASALDUERO, Joaquín. *Sentido y forma de las Novelas ejemplares*. Madrid: Editorial Gredos, 1969, s. 57-67.

⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de–SIEBER, Harry. *Novelas ejemplares II*. Madrid: Ediciones Cátedra, 2015, s. 62. Všechny následující citace jsou z tohoto vydání.

⁸ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *Příkladné novely*. Přel. Zdeněk Šmíd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1957, s. 15. Všechny následující citace jsou z tohoto vydání.

zpívat a poté jí napsal i milostný sonet. Pro Preciosu je jenom básník a jeho lásku mu neoplácí, má ho ráda jako básníka. V druhé půlce příběhu odehraje roli překážky mezi milostným párem.

Druhá část novely se skládá ze tří scén⁹ z toho dvě scény se odehrávají venku a jedna v domě Cárcamů. Hned v první scéně se objeví mužský protagonista, mladý šlechtic Juan de Cárcamo, který vyzná krásné Preciose svou lásku a požádá ji o ruku. Ta, jeho nabídku nepřijme ihned a v knize je popsán dialog mezi hlavními hrdiny, na který důkladně dohlíží stará cikánka. Preciosa bude souhlasit s jeho nabídkou, když Juan splní její podmínky. Musí se vzdát se svého šlechtického titulu a přidat se k její rodině, což znamená, stát se cikánem, ctít jejich zásady a zvyky po dobu dvou let, a až potom si ho vezme za muže. Juan se chce takto obětovat pro svou lásku a se vším souhlasí.

Druhá scéna se odehrává v domě Cárcamů, kam přišly cikánky, aby si ověřili totožnost mladého šlechtice. V domě jeho otce tančí a zpívají. Také se zde odehraje první žárlivá scéna, Juan žárlí na Clementa, protože napsal milostný sonet Preciose. Proto po ověření jeho totožnosti neváhá a opouští svou rodinu za záminkou, že se vydává na vojenskou cestu do Flander. Zatímco se přidá ke kočovným cikánům.

Třetí část novely začíná celkovou změnou mladého šlechtice Juana Cárcama. Tím, že se chce stát jedním z cikánů musí změnit své jméno a své postavení. Ze šlechtice se stane kočovný cikán se jménem Andrés Caballero. Nyní se o něm budeme zmiňovat pod jeho cikánským jménem. Celý tento proces se odehrává během ceremoniálu, kde promluví starý cikán a mladá Preciosa. Se změnou začíná i cesta tohoto páru. Cestují z Madridu přes Toledo a jejich cesta končí v Murcii. Andrés celou dobu se snaží a dodržuje cikánské tradice, ale nekrade. Vždy koupí nějakou věc z peněz, které si vzal s sebou na cestu a poté tu věc vydává za ukradenou. Snaží si tak zachovat svou čest.

Čtvrtá a poslední část se skládá z dobrodružství a překážek, které pár zažil na své cestě. Jako je například příchod pážete Clementa, což opět vyvolá žárlivost u Andrése. Ovšem díky Preciose se dokáže žárlivosti postavit a stanou se z nich přátelé. Osud Preciosy a Andrése se zpečetí v Extramaduře, kde mladá dívka Carducha vzplane láskou k Andrésovi, ten ji lásku neopětuje, protože nadále bezmocně miluje Preciosu. Proto se chce Carducha pomstít a dá své šperky do Andrésovi brašny a udá ho. Andrés je usvědčen z krádeže, kterou nespáchal. Služebníci spravedlnosti se ho pokusí zadržet a udeří ho. To ovšem Andrés nesnese a musí bránit svou čest, proto tasí svůj kord a zabije jednoho ze služebníků.

⁹ CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s. 60.

Tímto se dostanou do Murcii, kde je Juan uvržen do vězení a čeká na popravu. Preciosa jde do Corregidorova domu prosit za milost Andrése. Tím vyzná svou lásku k němu. Když stará cikánka vidí, jak se její vnučka trápí, zpytuje svědomí a přinese truhličku s Preciosními věcmi z dětství. Tyto věci pozná paní Corregidorová, protože to byly věci její dcery, kterou někdo, když byla malá unesl. Takto vyjde najevo, že Preciosa je Corregiderova dcera a že její pravé jméno je Constanza. A protože Andrés je její snoubenec, tak ho Corregidor propustí z vězení. Cikánce Preciosini rodiče odpustí, že unesla jejich dceru. Všechno tedy dobře dopadlo a může se konat katolická svatba.

1.2 Postavy

Novela se odehrává na mnoha místech Španělska, aby se mohly postavy dostat z jednoho místa, na druhé museli postoupit určitou cestu. Každá postava v rámci této pouti uskutečnila ještě svůj vlastní druh cesty. Jejich společná trasa byla z Madridu přes Toledo, Extramaduru až do Murcii, kde příběh končí. Cesta je pro tento příběh velmi důležitá, protože ovlivní a změní jednotlivé osoby.

Protagonisté novely ovšem vždy zůstanou uzavřeni ve své typické roli, kterou nemohou změnit. Andrés je ten zamilovaný, páže-básník je ten volný, samotná stará cikánka je ta, co způsobila tragédii.¹⁰ I přesto, že každá postava zůstane ve svém statusu, z kterého se nedokáže vymanit, myslíme si, že se u každého z nich odehrál nějaký vývoj a že se stala změna, za kterou právě vděčí cestě, na jakou se vydaly a novému světu, jenž poznaly. Následně rozebereme hlavní hrdiny, jejich cestu a jak je změnila. Každou postavu budeme titulovat jejich cikánským jménem.

1.2.1 Preciosa

Jedna z nejdůležitějších postav je Preciosa. Mladá cikánečka, podle které je pojmenovaná celá novela. Cikánečka nás provádí celým příběhem je ústřední postavou pro většinu scén a řídí tak celý děj. Hned na začátku novely se dozvídáme o jejím životě. Vychovala ji její údajná babička, která jí ukázala všechny cikánské zvyky a představila jejich obživu. A jak jsme již řekli, byla rozdílná od ostatních cikánských dívek.

Stará cikánka si tohoto rozdílu, a hlavně její krásy také všimla, proto ji chtěla využít ve svůj prospěch, protože byla poklad, který si pro sebe ukradla. Naučila Preciosu zpívat a tančit. Takto mladá dívenka živila nejen sebe, ale i svou údajnou babičku. Vydělávala peníze svou krásou a talentem, tím, že se lidé na ni mohli koukat a poslouchat ji.

Mladá dívka si svou budoucnost tedy vybrat nemohla, již jí byla předurčena cikánkou. Vyrůstala na Kastilských plání, učena k tomu být další cikánkou. Stará cikánka jí byla vždy na blízku a nenechala ji nikdy o samotě.

¹⁰ CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s. 68.

Preciosa je samozřejmě za svůj život vděčná, ale tento osud se jí nezamlouvá, touží po jiné svobodě, než je ta cikánská.¹¹ Začíná pozvolna, nejprve se snaží vybírat písničky, jen ty, které chce ona zpívat.

„–A la mía quede el escogerlos –respondió Preciosa.“¹²

(„Sama však rozhodnu vždycky o tom, zda se mi písnička dobře hodí.“)¹³

Po svobodě a volnosti toužila tak moc, že to mohl být jeden z důvodů, proč přijala nabídku k sňatku. Zkoušku Juanovi uložila, aby si byla jistá, že je do ní opravdu zamilovaný. Je odhodlaná opustit cikánský život, ale chce se rozhodnout dobře.

„Y habéis de considerar que en el tiempo de este noviciado podría ser que cobrásedes la vista, que ahorra debéis de tener perdida, o, por lo menos, turbada, y viésedes que os convenía huir de lo que ahora seguís con tanto ahínco. Y cobrando la libertad perdida, con un buen arrepentimiento se perdona cualquier culpa.“¹⁴

(„Pomněte i na to, že možná v té zkušební době vaše oči náhle prohlédnou (vždyť jste nyní opravdu jako slepý, anebo máte zra nadobro zakalen) a srdce vám začne našeptávat, že byste měl přece jen raději prchnout před tím, koho teď sledujete s takovou horoucností; stačí si pak říci, že kdo znovu nabyl svobody, smyje se sebe účinným pokáním jakoukoliv vinu.“)¹⁵

To jediné, co Preciosa vlastní je její čest, která je pro ni to nejdůležitější, je to její klenot, který stráží a opatruje, to, co jí může zajistit jiný život.

„Una sola joya tengo, que la estimo en más que a la vida, que es la de mi entereza y virginidad, y no la tengo de vender a precio de promesas ni dádivas, porque, en fin, será vendida, y si puede ser comprada, será de muy poca estima, [...].“¹⁶

(„Mám jen jediný klenot, který je mi nad život dražší: totiž svou panenskou nevinnost; a nevzdám se jí za rozličné sliby ani za dary, vždyť by takto byla volně na prodej, a kdyby si ji mohl kdokoliv koupit, málokdo by si jí vážil.“)¹⁷

¹¹ PÉREZ MARTÍNEZ, Ángel R. Viajes y viajeros en las Novelas ejemplares: movimiento y alteridad en La gitanilla. *Hipogrifo, Revista de literatura y cultura del Siglo de Oro*, vol.2, no 1, 2014, s.114.

¹² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 72.

¹³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 1957, s 25.

¹⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 86.

¹⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 1957, s. 39.

¹⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 85.

¹⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 1957, s. 38.

Preciosa chce, aby mladý šlechtic věděl, že i když se vezmou, nebo se zatím jen zasnoubí, tak pro ni vždy bude svoboda to nejdůležitější. A že nedokáže strpět jeho žárlení, protože má svou čest.

„[...] Sepa que conmigo ha de andar siempre la libertad desenfadada, sin que la ahoque ni turbe la pesadumbre de los celos; y entienda que no la tomaré tan demasiada, que no se eche de ver desde bien lejos que llega mi honestidad a mi desenvoltura; [...].¹⁸

(„Zapamatujte si jednou provždy, že mám nade všechno ráda volnost a svobodu, a nikdy ji nesmí spoutat a kalit chmurná žárlivost! Nikdy však, věřte mi, nezneužiji svých práv, i pozná každý, i kdyby byl bůhvíjak daleko, že se u mě ta nespoutanost snoubí s cudným chováním.“)¹⁹

Tímto pro Preciosu a pro Andrése začíná jejich společná cesta, a pro dívku pak cesta za poznáním nového světa, světa lásky a cesta za poznáním sama sebe. Nejprve láska k novému životu, který by jí mohl čekat, zatím nezamilována do žádného muže. Ale zamilována do možnosti oprostít se od cikánského života. Kvůli této změně je rozhodlaná strávit s Juanem život, oddat mu své tělo, ale i tak mít svobodnou duši.

„Estos señores bien pueden entregarte mi cuerpo; pero no mi alma, que es libre y nació libre, y ha de ser libre en tanto que yo quisiere.“²⁰

(„Ti, kdož v našem táboře poroučejí, mohou ti sice odevzdat mé tělo, nikoli však mou duši: ta je svobodná, obdařena svobodou přišla na svět a tu svou svobodu si uchová, dokud sama nezatoužím po něčem jiném.“)²¹

Na své cestě tráví všechn svůj čas s Andrésem a postupně se do něj zamilovává. Začíná ho mít ráda jako osobnost, a nejen jako možnost změny svého života. Což mu dokáže nejprve ve chvíli, kdy se objeví páže Clemente a ona nechá rozhodnutí o jeho osudu na Andrésovi. Také u této scény můžeme pozorovat, jak se změnila její mluva, nyní s Juanem mluví láskyplněji.

„Por la vida tuya y por la mía, Andrés, que procedas en esto y en todo lo que tocara a nuestros conciertos cuerda y discretamente; que si así lo hicieras, sé que me has de conceder la palma de honesta y recatada, y de verdadera en todo extremo.“²²

(„Při tom, co je tobě a mně na svět nejdražší, jednej v téhle věci, jakož i ve všem, co se naší úmluvy týká, rozumně a rozvážně, a jestliže si budeš takto počínat, jistě časem prohlásíš,

¹⁸ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 87.

¹⁹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 40.

²⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 103.

²¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 58.

²² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 111.

že se mi jiné stěží vyrovnají počestným a cudným chováním a že jsem i svrchovaně upřímná.“²³)

Jako kdyby tímto chtěla Juanovi vyjádřit svou lásku a oddanost a už nechce chválu, která se jí dostávala, když tancovala v Madridu. Ale až na konci jejich putování, když se dostanou do Murcii. Preciosa procitne a uvědomí si, jak moc Andrése miluje. Lásku k Andrésovi je teď to, co jí naplňuje život a dělá ji šťastnou. Tím se jí otevře svět lásky a její poznání tohoto nového světa je zde pro ni dokončeno a zpečetěno dobrovolným manželským svazkem.

„¡Si mi esposo muere, yo soy muerta!“²⁴

(„Zemře-li on, nezůstanu já dlouho na živu.“)²⁵

Preciosa díky cestě, kterou podnikla s Andréssem, poznala lásku partnerskou, ale i lásku rodinnou. Protože Andrésova v lásce vytrval a byl jí věrný. Proto mu Preciosa začala věřit, že s ní má jen dobré úmysly, které zpečetili křesťanskou svatbou.

Její láska, stejně tak jako ona sama, prošla značným vývojem. Nejprve se snažila využít lásku k tomu, aby jí pomohla dosáhnout svobody až do bláznivé lásky, kterou vzplanula pro svého snoubence a byla by schopna pro něj obětovat svůj život.²⁶

Další cestu, kterou Preciosa vykonala, je cesta sebepoznáním.²⁷ Jak jsme již psali, dívka pořád zůstala stejná a neměnila svou roli. Avšak poznala své pravé já, její pravé jméno, svou historii a proč mezi cikány nezapadala a proč tolik toužila po změně a svobodě, i když ji měla mezi cikány. Protože oni nebyli její pravá rodina, její krev. Tím, že se vysvětlil její původ se objasnila její moudrost, vybrané chování, rozvážnost a spanilost.

„–Entremos, Preciosa –dijo Cristina–; que tú sabes más que un sabio.“²⁸

(„Nu, pojďme tam, Precioso,“ řekla Kristina. „S tebou se, děvče, nemůže měřit ani sebevětší mudrc.“)²⁹

„–Y ¿sabes tú leer, hija? –dijo uno. –Y escribir –respondió la vieja–; que a mi nieta hela criado yo como si fuera hija de un letrado.“³⁰

²³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 66.

²⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 2015, s. 126.

²⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 84.

²⁶ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Introducción. In *Novelas ejemplares II*. Madrid: Castalia, 1982, s. 22-23.

²⁷ PÉREZ MARTÍNEZ, Ángel R. Op. cit., 2014, s. 113.

²⁸ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 2015, s. 73.

²⁹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 26.

³⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 2015, s. 73.

(„Ty tedy umíš číst, dceruško?“ zeptal se jeden z těch kavalírů. „I psát dovede,“ odpověděla stařena. „Vychovala jsem svou vnučku, jako by to byla dcera učeného pána.“)³¹

Své rodiče ihned přijme a je jim vděčná za osvobození toho, kdo je pro ni nejdražší. Tedy jejího snoubence Andrése.

Na konci příběhu u hlavní protagonistky proběhne největší změna. Nejen poznání sama sebe, protože to jí ve skutečnosti nezměnilo vždy se chovala jako urozená dívka. Ale hlavně, již to není dívka, která se pohybuje z místa na místo a která si na svou obživu vydělávala pomocí zpěvu a tance. Je to dívka, které se podařilo změnit svůj život za pomoci světa lásky. Je schopná se pro svého snoubence obětovat a ukázat tak tím svou slabost. Po zdolání cesty z Madridu do Murcie již není cikánečka, ale stala se z ní dáma ze šlechtické rodiny a manželka mladého šlechtice.

1.2.2 Andrés

Hlavní mužskou postavou novely je Juan Cárcamo neboli Andrés Caballero. Andrés je mladý šlechtic z dobře postavené a bohaté rodiny Cárcamů. Podnikne cestu jako důkaz lásky a díky této cestě se i on dokáže změnit a obětovat se. Tento motiv cesty Cervantes již použil u svého předešlého románu *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, kde se Luis zamiloval do Clary. Luis měl také lepší postavení a vydal se na cestu, aby získal Claru za manželku. Taktéž musel změnit šat a tím své postavení.

„– Señor mío, yo no sé deciros otra cosa sino que desde el punto que quiso el cielo y facilitó nuestra vecindad que yo viese a mi señora doña Clara, hija vuestra y señora mía, desde aquel instante la hice dueño de mi voluntad; y si la vuestra, verdadero señor y padre mío, no lo impide, en este mesmo día ha de ser mi esposa. Por ella dejé la casa de mi padre, y por ella me puse en este traje, para seguirla dondequiera que fuese, como la saeta al blanco, o como el marinero al norte.“³²

(„Pane můj, nemohu vám říci nic jiného, než že od toho okamžiku, kdy se naše rodiny řízením božím staly sousedy a kdy jsem spatřil milovanou doňu Claru, vaši dceru, a svoji velitelku, učinil jsem ji paní své vůle; a nezabráňte-li tomu vy, můj pravý otče a pane, ožením se s ní ještě dnes. Pro ni jsem odešel z otcovského domu pro ni jsem se přestrojil

³¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 26.

³² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*. 5. ed. Madrid: Castalia, 1990. Clásicos Castalia.s. 537.

do tohoto šatu, abych za ní šel kamkoli, jak šipka jde za cílem a jako námořník se řídí severní hvězdou.“³³

S Andrésem se poprvé setkáváme, když se Preciosa se starou cikánkou a dalšími tanečnicemi vydávají do Madridu vydělat peníze. Hned v první scéně se Andrés ukáže jako velmi vychovaný a bohatý mladý muž. Při první rozmluvě se snaží dokázat, že je pro Preciosu to nejlepší, ukazuje rodový znak, říká, jak zdědí vše po otci, protože nemá sourozence, snaží se jí takto přesvědčit, aby si ho ihned vzala a mohli žít spolu. Nenabízí jí však jen sňatek, ale také změnu postavení, učinit ji sobě rovnou a osvobodit ji od cikánů.

„Y con ser de la calidad y nobleza que os he referido, y de la que casi se os debe ya de ir trasluciendo, con todo eso, quisiera ser un gran señor para levantar a mi grandeza la humildad de Preciosa, haciéndole mi igual y mi esposa.”³⁴

(„I když jsem však panského stavu a ze znamenitého rodu, což jste zvěděl z mých slov, ale myslím, i samy poznaly takřka na první pohled a pak víc a více, věřte mi, že bych chtěl být nejvznešenějším grandem, aby skrze mne Preciosa rázem zapoměla na svůj skromný původ, až bych ji učinil sobě rovnou svou chotí a svou paní.“)³⁵

Preciosa nevěří, že jeho úmysly jsou čestné, proto svolí, že se stane jeho ženou, když splní její podmínky, a tak jí dokáže svou lásku k ní. S čímž přichází změna Andrése samotného. Musí si změnit jméno, a tím se změní i jeho sociální status, ze šlechtice se stal cikánem. Musí lhát a opustit svou rodinu. Musí se vydat na cestu do Extramadury s Preciosou a s celou její rodinou kočovných cikánů. A když po dobu dvou let neuteče a bude ctít všechny cikánské tradice a zvyky, Preciosa se stane dobrovolně jeho ženou. Andrés se vším souhlasí a je ochoten poskytnout tuto oběť, protože za ni dostane svou vyvolenou.

Žádá Preciosu jen o jednu věc:

„[...] Que si no es hoy, donde te puedes informar de mi calidad y de la de mis padres, que no vayas más a Madrid; porque no quería que algunas de las demasiadas ocasiones que allí pueden ofrecerse, me saltease la buena ventura que tanto me cuesta”³⁶

„Abys totiž šla do Madridu snad nanejvýše ještě dnes, vždyť se tam budeš moci vyptat, zda je naše rodina opravdu z krve urozené, ale jindy abys už do města nechodila. Nerad bych

³³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*. Vydání sedmnácté, (v Odeonu druhé). Praha: Odeon, 1966. Světová knihovna. s. 300.

³⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 84.

³⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 37.

³⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 87.

totiž, aby nástrahy, kterých je tam plno takřka na každém rohu, oloupily o štěstí tak draze vykoupené.“³⁷

Preciosa jeho žádost nevyslyší, protože chce mít svou svobodu, jak jsme již psali. Tím pádem se žárlivost pro Andrése stane jedna z dalších překážkou, s kterou se musí utkat na své cestě.

Andrés prošel úvodní cikánskou ceremonií, kde se oficiálně zasnoubil s Preciosou. Začal poznávat jejich zvyky a kulturu. Nejen, že musí žít jako jeden z nich, ale musí se stát cikánem a žít se jako oni, což znamená krást. Pro Andrése je krádež ztráta cti, a proto se rozhodne, že nebude nic brát, ale za peníze, které si přinesl z domova bude kupovat věci a považovat je za kradené.

Také si musel změnit jméno a z Juan de Cárcamo se stane Andrés Caballero, tím začne jeho cikánská transformace. Ve svém příjmení se i nadále snaží uschovat svou pravou totožnost. Protože *Caballero* se do češtiny překládá jako rytíř, kavalír, s čím si spojujeme někoho ze šlechtického rodu.

Na cestě trávil s Preciosou víc a víc času a tím začala opětovat jeho city a postupně se do něj zamilovala a Andrés si začal zvykat na cikánský život. V tento moment se objeví další překážka v jejich vztahu, a to páže-bádník Clemente. Tím se u Andrése opět projeví žárlivost, úzkost a obavy, že může ztratit Preciosu a jeho oběť by tedy nic neznamenal. Preciosa ho však uklidní a dokáže mu oddanost tím, že on sám může naložit s osudem pážete, jak chce. Tím zahnila jeho žárlivost. A Andrés nechá Clementa být a s postupem času se z nich stanou přátelé.

Další závažnou zkouškou pro ně byla zamilovaná dívka Juana, která vyznala svou lásku Andrésovi, ten ji však musel odmítnout, protože chtěl a miloval pouze Preciosu, a to že Juana má postavení, lepší sociální status a peníze pro něj nebylo nijak důležité. Juana se ovšem cítila ponížena, že byla odmítnuta cikánem, a tak se mu pomstila.

Andrés byl obviněn z toho, co bylo pro cikány nejpřirozenější, a to z krádeže. Musel tak bojovat za svou čest i když to znamenalo zabít člověka. Tímto zapomněl na to, že je nyní cikán a zachoval se jako šlechtic, kterým vždy byl. I když to znamenalo, že se dostal do vězení, byl ochotný za svou čest položit život. Zároveň nechtěl přijít o Preciosu, a tak dále hrál svou roli cikána.

Casalduero vidí jedinou cestu, jak se Andrés mohl dostat z vězení:

³⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s 40.

„Překonal svět, padouchy, svou tělesnou stránku, aby se z něho stal cikán, nechová žárlivost vůči Clementovi a odmítl Juanu. Nachází se ve vězení s tím, že ho čeká poprava. On ovšem neumře po fyzické stránce jen se znovuzrodí, očistí. Narodí se pro život v manželství. A tím, že přiznal svou lásku k Preciose a jeho vůli se oženit, tak soudce, otec nevěsty mu udělí milost.“³⁸

Ještě předtím než Corregidor Andrése propustí, vězeň projde koncem své žárlivosti. Je totiž přesvědčen, že Corregidor se také zamiloval do Preciosy, ale nyní ji už bezmezně věří, tak moc, že by byl schopen obětovat svůj život pro ni. A žárlivost už mu nepřináší trápení, protože si uvědomil, jak je jeho Preciosa čestná dívka.

Když je propuštěn z vězení, tak nejen že zjistí, kdo jeho nastávající je doopravdy, ale prošel zkouškou jejího otce a má tedy jeho požehnání. Může se splnit to, o co žádal v Madridu. Svou cestu zakončí katolickou svatbou v Murcii.

Je důležité si uvědomit, že tuto celou dobrodružnou cestu Andrés nepodnikl, protože by to bylo něco po čem touží, ale protože to byl jediný způsob, jak se oženit s jeho milovanou. Preciosa ho vystavila této zkušební cestě, která měla dokázat čestnost jeho úmyslů.

Andrés byl svolný k tomu, aby cestoval ještě předtím, než ho Preciosa postavila před její zkoušku. Musel cestovat za město Madrid, aby se mohl sejít s cikánečkou v soukromí. Také se od něj čekala jiná cesta a to vojenská. Musel lhát svým rodičům a říct jim, že se vydá do Flander, aby tam mohl válčit. Andrés je tedy doopravdy cestovatel voják, který vymění svou cestu vojáka za pouť přitažlivosti.³⁹ Vykonat válečnou cestu byla v té době nejvíce přijatelná možnost, jak vycestovat ze země, jak uvidíme i v dalších novelách. Byla to cesta, kterou všichni chápali a schvalovali. Protože to znamenalo bojovat za svou vlast a padnout za svého krále. Tuto cestu mu jeho rodiče schválili, dovolili mu obětovat svůj život ve jménu cti, ale Andrés se obával, že by mu nedovolili obětovat svůj život za lásku a už vůbec by mu nedovolil změnit svůj status, tím že se stane cikánem, a tak přijít o svou čest.

Cestu, kterou ušel, aby si mohl vzít ženu, kterou miloval, ho v mnohém změnila. Ale jeho láska zůstala a Preciosu vždy miloval a již od začátku měl čisté úmysly. Aby se mohl vydat na cestu, musel v mnoha věcech změnit svou osobnost. Změnil si své jméno, svůj sociální

³⁸ Vlastní orientační překlad, originál: „Andrés ha vencido el mundo, el demonio, la carne, al hacerse gitano, no sentir celos por la presencia del Paje-poeta, y rechazar a la Carducha. Queda encerrado en la prisión, creyendo ser condenado a muerte. No muere físicamente, pero su triunfo es un renacer, una purificación: vuelve a nacer para la vida del matrimonio.” CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s. 65.

³⁹ PÉREZ MARTÍNEZ, Ángel R. Op. cit., 2014, s. 116.

status, poznal a naučil se cikánské zvyky, získal si respekt mezi ostatními cikány. I když si prošel touto změnou nemohl se stát nečestným člověkem a jeho čest byla nakonec to, co ho přivedlo až do vězení, ze kterého ho zachránila láska. Jedna z vlastností, která se u něj změnila je jeho žárlivost, ta také byla jedna ze zkoušek. Andrés se dokázal žárlivosti zbavit tím, že začal plně důvěřovat jeho lásce, Preciose. Překonal všechny překážky a zdolal všechny zkoušky. Díky tomu se mu dostalo šťastného konce v podobě jeho milované a svatby s ní.

1.2.3 Páže Clemente

Další mužskou postavou je páže Clemente, který se přidá k cestě Preciosy a Andrése, ale se svým vlastním cílem. Jedna z funkcí této postavy je, že se stane jednou z překážek na cestě hlavních protagonistů.

S Clementem se setkáváme již na začátku příběhu, když věnoval Preciose po jejím vystoupení sonet, který by mohla zpívat. Jak se později ukázalo sonet sloužil jako vyznání jeho lásky k Preciose a do svazku zabalil i peníze. Když chce mladé cikánce předat další sonet, tak se ho Preciosa ptá, jestli není básník, protože ti jsou chudí a Clemente toto tvrzení zamítá, protože není ani chudý ani bohatý. A když od cikánečky odchází, tak se domnívá, že má dívka oči jen pro něj. Na začátku o něm víme jen, že je páže-básník, ale neznáme jeho jméno. Později se představí jako don Sancho, ale cikáni mu změni jméno na Clemente, které mu nadále zůstane.

Jejich třetí setkání proběhlo, když Clemente utíkal z Madridu a narazil na cikánský tábor Preciosy. Pokousán jejich strážnými psy se poprvé setkal se svým sokem Andrésem, v té chvíli ještě nevěděl, že je to snoubenec Preciosy. Andrés netušil, že mladík dával jeho nastávající milostné sonety, proto zprvu nežárlí a snaží se mu pomoci.

Jeho cesta do tábora byla podle všeho náhoda a nejednalo se o sledování Preciosy, i když Clemente věděl, že v cikánském táboře je dívka, do které byl zamilovaný. Podle jeho vyprávění se vydal na cestu do světa, protože se svým pánem, u kterého byl ve službě, v obraně zabili dva kavalíry, ale protože to bylo v noci a nikdo to neviděl si všichni mysleli, že jsou vrahové. Proto si vzali všechny svoje peníze a schovali se v klášteře. Věděli, že musí odejít z města, kvůli tomu se převlékli do řeholního roucha. Šlechtic se vydal do Flander, ale Clemente chtěl jiný osud, a proto se vydal jinam. Nejdříve šel s ještě jedním mnichem a potom putoval po Španělsku sám, až narazil na jejich tábor. Cikáni ho nechali žít a putovat s nimi. Clemente neměl v plánu Andrésovi vzít jeho lásku. Chtěl využít toho, že směřují do království murcijského a odtamtud se chtěl vydat do Itálie.

Páže-poeta, slouží jako jedna ze zkoušek pro Preciosu s Andrésem. Pár tento test překoná a z Clementa se stane nejlepší Andrésův přítel v táboře. Protože je to někdo, kdo ví, jaký je necikánský život. Mají hodně společného a tráví spolu mnoho času. I když jejich vztah vypadá jako velké přátelství, tak když na Andrése přišli strážníci kvůli údajné krádeži, tak se Clemente lekl, že ho poznají a utekl. Možná věděl, že Andrés si poradí sám, ale spíše se bál o svůj život. Tato postava má v novele více významů než jenom jako zkouška vztahu. Díky němu Cervantes dává najevo symbolický význam a ženskost Preciosy. Což se utvrzuje jeho romancí.⁴⁰

Clementova cesta byla cesta uprchlíka, který využije situace a chce objevit svět. Při poznávání nových míst najde i blízké přátele, jako byl Andrés. Nejdříve byl jeho protivník, ale později jeho společník, se kterým tráví většinu času. Opět se shledá i se svou dřívější láskou Preciosou, ale nyní jí již neprojevuje žádné milostné city, protože ví, že je zasnoubená, což respektuje. Jeho cesta mu pomohla z nešťastné lásky a také mu zachránila život, protože kdyby neutekl na nejspíš by ho čekala smrt za zločin, který spáchal.

1.2.4 Stará cikánka

Poslední postavu, kterou bychom chtěli analyzovat je stará cikánka. Opět to není jedna z hlavních postav, ale cesta, kterou podnikla s Preciosou ji také změnila. Navíc ona samotná je klíčovou postavou v mnoha situacích.

Starou cikánku poznáváme již na začátku příběhu, kde nám je představena jako babička Preciosy, což se později ukáže jako lež. Poté se objevuje ve všech scénách společně se svou údajnou vnučkou. Je jí vždy na blízku, aby si ji mohla hlídat, protože to pro ni byl její poklad. Díky Preciose už nemusela krást. Nemusela se strachovat o život, o který několikrát, kvůli krádežím, málem přišla.

„Y, finalmente, la abuela conoció el tesoro que en la nieta tenía, y así, determinó el águila vieja sacar a volar su alguilucho y enseñarle a vivir por sus uñas.”⁴¹

(„A nakonec ta její babička poznala. Jaký poklad v této své vnučce má; i rozhodl se starý dravý pták, že vyvede z hnízda svého orlíčka a naučí jej žít se na vlastní vrub.“)⁴²

Od té doby, co se vydali na cestu společně s Andrésem se již vedle Preciosy neobjevuje a vyskytne se až v závěrečné scéně, kde přivede na pravou míru Preciosin původ.

⁴⁰ CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s. 63.

⁴¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 62.

⁴² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 15.

„<<Llamábase la niña doña Constanza de Azevedo y de Maneses su madre, doña Guiomar de Meneses, y su padre, don Fernando de Azavedo, caballero del hábito de Calatrava. Desparecióla día de la Ascensión del Señor, a las ocho de la mañana, del año de mil quinientos y noventa y cinco. Traía la niña puestos estos brincos que en este cofre están guardados.>>”⁴³

(„Jméno tohoto děvčátka je doña Costanza, z urozeného rodu Acevedo a Meneses; její matka se jmenuje doña Guiomar de Meneses, její otec don Fernando de Acevedo, z řádu rytířů z Calatravy. Unesla jsem ji rodičům na den Nanebevstoupení Páně, o osmé hodině ranní, roku tisícího pětistého devadesátého pátého. Děvčátko mělo na sobě všechny ty ozdobené drobnosti, které jsou uloženy v této skřínce.“)⁴⁴

Je zajímavé, že ozdobné drobnosti, co se nacházely v truhle stará cikánka neprodala, tak by později na ni nikdo nemohl svalit vinu a obvinit ji z krádeže. Je možné, že to neudělala, protože si myslela, že by se jí důkaz o původu Preciosy mohl někdy hodit. Ale spíše truhlu zachovala kvůli sobě než kvůli Preciose.

Cesta, kterou cikánka s Preciosou prošla, strávila s ní patnáct let, ji v mnohém změnila. Proto, aby zachránila život Andrésovi musela obětovat sebe a svůj život. Preciosa jí ukázala, že existuje i jiný svět, než jen ten cikánský a Andrés jí ukázal, jak jsou lidé schopni se jeden pro druhého obětovat. Vybuodovala si velmi blízký vztah s Preciosou a pocítila k ní mateřskou lásku. Tím procitla, uvědomila si své špatné skutky, a i když ví, že ji to může stát život, tak se přiznává ke zločinu, který spáchala. Takto zachrání život Andrésovi, lásku její cikánečky a Preciosu vrátí jejím biologickým rodičům. Tím pádem ona přijde o svůj klenot.

„Si las buenas nuevas que os quiero dar, señores, no merecieren alcanzar en albricias el perdón de un gran pecado mío, aquí estoy para recibir el castigo que quisieredes darme; pero antes que les confiese quiero que me digáis, [...]”⁴⁵

(„Jestliže vás snad, panstvo, radostná zpráva, kterou vám teď chci oznámit, nepřiměje k tomu, abyste mi odměnou za ni odpustili jeden můj velký hřích, přijmu bez odmluvy trest, jaký mi sami určíte.“)⁴⁶

Stará cikánka byla zvyklá kočovat a pohybovat se z místa na místo, ale až láska k Preciose a láska mezi mladým párem ji ukázala ten pravý život. Naučila se, že peníze nejsou všechno a poznala jaké to je obětovat se pro někoho, koho miluješ.

⁴³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 127.

⁴⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 85-86.

⁴⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 127.

⁴⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 85.

1.3 Pohyb

Podstatou cesty je pohyb, který je klíčový pro její uskutečnění. Nejvíce zřejmý pohyb v *Cikánečce*, je změna polohy, která hraje velkou roli v celém příběhu. Také Preciosa vyjadřuje pohyb, a to tančením. Druhý důležitý symbol pohybu je kočování cikánského tábora, který udává směr celému příběhu.

Harry Sieber, poukazuje na novou společnost, kterou poznali, díky pohybu:

„Pohyb v románu z Madridu (ze dvora) do Murcie jasně ukazuje, že se kolem mladého páru usadila nová společnost a ukázal, že zkoušky lásky mají sílu spojit celou rodinu mimo své obvyklé místo.“⁴⁷

1.3.1 Preciosa a její tanec

Celá novela je doprovázena pohybem, a to hlavně díky postavě Preciosy. Cikánečka je v neustálém pohybu, ať už kočuje s cikány a pak i s Juanem z místa na místo, ale také se pohybuje tancem. Což jí nezpůsobilo žádný škrábanec na povrchu ani na duši. Naopak ji všechny tyto změny míst posílily.⁴⁸

Angel Pérez Martínez si Preciosu dovoluje přirovnat ke gyroskopu, protože tančí a hýbe se kolem sebe samotné.

“U Preciosy je důležitá vitální dynamika, která se podobá gyroskopu. Gyroskopy jsou mechanické objekty, které se točí kolem sami sebe a zároveň se přemísťují bez toho, aniž by ztratily rovnováhu. Pohyb, který vytváří Preciosa představuje dvě dimenze, jeden kolem své vlastní osy, což je symbol ženského tance a druhá dimenze je stěhování se z jednoho místa na druhé společně se skupinou cikánů.”⁴⁹

Tento dvou dimenzí pohyb je v novele vyjádřen takto:

„Salió la tal Preciosa la más única bailadora que se hallaba en todo el gitanismo, y la más hermosa y discreta que pudiera hallarse, no entre los gitanos, sino entre cuantas hermosas y discretas pudiera pregonar la fama.”⁵⁰

⁴⁷ Vlastní orientační překlad, originál: “El movimiento de la novela desde Madrid (Corte) hasta Murcia indica claramente que una nueva sociedad se ha instalado alrededor de los jóvenes y pregona que las pruebas de amor tienen el poder de reunir a toda la familia fuera de su sitio acostumbrado.” SIEBER, Harry. Op. cit., 2015, s. 21.

⁴⁸ PÉREZ MARTÍNEZ, Ángel R. Op. cit., 2014, s. 114.

⁴⁹ Vlastní orientační překlad, originál: „La dinámica vital de Preciosa se asemeja a la de un giroscopio. Los giroscopios son objetos mecánicos que giran sobre sí mismos y que a la vez se trasladan sin perder el equilibrio. El movimiento de Preciosa presenta dos dimensiones: una sobre su propio eje desarrollando el simbolismo de la danza femenina, y otra trasladándose de un lugar a otro con el grupo de gitanos.“ PÉREZ MARTÍNEZ, Ángel R. Op. cit., 2014, s. 115.

⁵⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 61.

(„Z té Preciosy se stala nejznámější tanečnice, jakou bylo tehdy lze najít ve veškerém cikánstvu, a dívka tak krásná a bystrá, že bys jí rovnou nenašel nejen v cikánských táborech, ale ani mezi ženami, jejichž krásu a důvtip bylo by možno zahrnovat chválou nejvyšší.“)⁵¹

Preciosa ovlivnila mnoho lidí ve svém okolí. Museli si před ní dávat pozor, co říkají a jak se chovají, také díky ní se musel Andrés vydat na cestu do světa. Proto souhlasíme s Angelem Pérezem Martínezem v tom, že Preciosa je podstatou pohybu v novele *Cikánečka*.

O tom, jaký udělala dojem na lidi se zmiňuje Irene Gómez Castellano:

„Lidé, kteří obklopují Preciosu jí mohou vidět jako zosobnění hojnosti. A to ve všech směrech. Dívka je mnohem více než jenom klenot, je nevyčerpatelným zdrojem slov a symbolem rozmanitosti. Je tím proto, protože se učí a baví se, a také slouží jako básnířka a zároveň ona sama je múzou a umělcem.“⁵²

Svým tancem dokázala lidi okouzlit a přivést k pohybu. Tančení je důležitou součástí jejího života, díky němu si začala vydělávat peníze, a tak se stala užitečnou v cikánské společnosti. Také svým pohybem mohla vyjadřovat své emoce, proto nikdy netančila ani nezpívala písně, které nejsou cudné a jí hodné. Rovněž takto poznala i svého budoucího manžela, který se do ní zamiloval, protože viděl, jak tančí a zpívá.

1.3.2 Cikánský svět

Druh cesty, kterou uskutečnilo nejvíce postav je v rámci cikánského kočování. Preciosa se ke kočování přidala již jako malá, proto to pro ni byl normální způsob života, nemít stálý domov, poznávat nová místa, nové lidi. Zatímco pro Andrése to byl úplně nový život.

Cikáni jsou zvyklí být neustále v pohybu ať už jde o kočování, díky kterému mají lepší spojení s přírodou. Tak jsou v pohybu i když vykonávají svou obživu. Jsou velice mrštní a hbití. Proto se živý tancem, zpěvem a krádežemi. Umí se vyhýbat moci zákona. A znají ty nejlepší cesty.

Cervantes umístil *Cikánečku* jako první novelu v *Příkladných novelách*, protože chtěl ukázat, že jeho novely jsou rozdílné. Zřídka se v jiných dílech zmiňovali o tématu cikánství a

⁵¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s 15.

⁵² Vlastní orientační překlad, originál: „La Gitanilla, puede verse, como de hecho la ven los personajes que la rodean, como una personificación, en todos los niveles, de la abundancia. Preciosa, más, que una joya, es una fuente inagotable de palabras, un emblema de la variedad. Preciosa lo es porque enseña y entretiene, y porque sirve como poeta y poética al mismo tiempo, como musa y artista, como manual y ejemplo.” CASTELLANO, Irene Gómez. ‘COPIA’ Y CORNUCOPIA: LA ABUNDANCIA EN ‘LA GITANILLA’ DE CERVANTES. *Hispanófila*. 2009. n. 155. s.21.

on tak pojmenoval celou novelu. Popisuje tak společnost, která ve Zlatém věku, byla na okraji společnosti. Jednohlasně celá společnost měla o nich špatné mínění.⁵³

María Soledad de Arredondo poukazuje na to, se společnost pokouší o asimilaci cikánů do společnosti:

„Análýza provedená na romských menšinách ukazuje na oscilaci mezi pronásledováním a pokusy o integraci, která odráží různé pohledy na „bídne darebáky“ nemožné asimilace, ale chce je také začlenit do společnosti jako exotické, slavnostní a burleskní prvky.“⁵⁴

Proč tedy Cervantes psal o tomto tématu? Podle Juana Bautisty Avalle-Arce, Cervantes choval sympatie k cikánům. Proto dával do popředí jejich dobré vlastnosti, jako je jejich vztah s přírodou, a naopak se snažil zeslabit jejich špatné vlastnosti. Toto téma je také důležité, kvůli hlavní postavě Preciose. Tím, že se domníváme, že je cikánka, tak se se lépe poukáže na její ctnosti.⁵⁵

1.3.2.1 Odras pikaresky

Cikáni se objevují hned v první větě novely s jasným sdělením, a to, že všichni jsou zlodějové.

„Parece que los gitanos y gitanas solamente nacieron en el mundo para ser ladrones, estudian para ladrones, y, finalmente, salen con ser ladrones corrientes y molientes a todo ruedo, y la gana del hurtar y el hurtar son en ellos como accidentes inseparables, que no quitan sino con la muerte.“⁵⁶

(„Zdá se, že cikáni přišli na svět jen proto, aby z nich byli zloději. Rodí se ze zlodějských rodičů, mezi zloději vyrůstají, na zloděje se učí a nakonec se z nich stanou zloději věru vykutálení, všemi mastmi mazaní; a ta chuť krást a kradení samo jsou s nimi jakoby nerozlučně spjatý, i může mu tedy učinit konec jenom smrt.“)⁵⁷

Díky cikánskému světu a hned tímto začátkem a umístění hlavní postavu mezi cikány se může zdát, že se jedná o pikareskní román. Mají mnoho společných znaků, které se nyní pokusíme rozebrat. A také ukázat, že pohyb a motiv cesty je pro pikareskní román důležitý.

⁵³ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 19-20.

⁵⁴ Vlastní orientační překlad, originál: „En efecto, el análisis realizado sobre las minorías gitanas muestra una oscilación entre persecuciones e intentos de integración, que refleja miradas diferentes sobre una «vil canalla» de imposible asimilación, pero también deseos de incorporarlos a la sociedad como elementos exóticos, festivos y burlescos.“ ARREDONDOS, María Soledad. De La gitanilla a La sabia Flora malsabidilla. El género, el personaje y el matrimonio. *Edad de Oro. Revista de Filología Hispánica*. 2014. n. 33. s. 168.

⁵⁵ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 21.

⁵⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 61.

⁵⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 15.

Pikareskní román je typický tím, že popisuje společenské vrstvy, které jsou na okraji společnosti. Hlavním hrdinou je píkaro, šejdíř, který je zcela vyvržen ze společnosti. Popisuje se život píkara, který většinu času trpí hlady a slouží různým pánům. Tento žánr má tři výpravné principy: princip služby mnoha pánům, princip cesty a princip autobiografičnosti.⁵⁸

Novela *Cikánečka* sdílí rysy pikareskního románu, které se nejvíce odrážejí u cikánů. Právě cikáni se nachází na okraji společnosti a živý se podvody a zlodějstvím. Proto se z tohoto pohledu může zdát, že jako celek mohou v tomto případě zastupovat píkara.

Další charakteristickým rysem pro píkara je změna jména. Píkaro se snaží změnit si jméno, aby dosáhl společenského postupu. Zatímco Cervantes používá změnu jmen pro vyjádření charakteristiky dané postavy.⁵⁹ Všechny postavy, které přišly mezi cikány si změnilo jméno: Preciosa, Andrés Caballero, Clemente. Preciosa v překladu znamená krásná a cenná. Na čemž vidíme, že její cikánské jméno zcela odpovídá její charakteristice. Protože svou krásou vynikala mezi všemi a byla velmi cenná pro starou cikánku, byla pro ni jako klenot.

Píkaro se snaží najít způsob, aby mohl žít život bez závazků a co nejméně pracovat. Putuje z místa na místo, aby našel to, po čem touží. A právě tento nevázaný a svobodný život žijí cikáni. Jsou to lidé, kteří mají volnost a mohou se pohybovat, kam a kdy chtějí. Mají stejně jako píkaro potulný život, akorát oni nehledají práci, ve které by mohli najít svobodu. Oni využívají jejich volnosti ke kočování.

I přes společné rysy se nejedná o pikareskní román hned z několika důvodů. Píkaro si vždy stěžuje na svou situaci, vadí mu, že trpí hlady a že ho jeho pánové mlátí. Celý svůj život se snaží dosáhnout lepšího postavení a tím změnit jeho život. Tak cikáni jsou spokojeni se svojí volností, se svým životem i se svým postavením.⁶⁰

„[...] un mismo rostro hacemos al sol que al hielo, a la esterilidad que a la abundancia.”⁶¹

(„Nepřivede nás cikány z míry slunce ani mráz, velká nouze ani nadbytek všeho.“)⁶²

„[...] Tenemos lo que queremos, pues nos contentamos con lo que tenemos.“⁶³ 102

⁵⁸ BĚLIČ, Oldřich. Op. cit., 1968. s. 103-105.

⁵⁹ SCHÜRGEROVÁ, Johana. *Pikareskné prvky v Příkladných novelách*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. Juan Antonio Sánchez Fernández, Ph.D. s. 27.

⁶⁰ Tamtéž, s. 30.

⁶¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 102.

⁶² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 57.

⁶³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 102.

(„Máme vždycky to po čem jen toužíme, protože jsme spokojeni s tím, co máme.“)⁶⁴

S jejich volností je spjat i další rozdílný rys, a to je příroda. Pikareskní román se odehrává ve městech, zatímco cikáni jsou spojeni s přírodou.⁶⁵ Příroda jim dává svobodu, volnost, nezávislost. Jsou to lidé, kteří mají vlastní zákony a tradice, které ctí a dodržují.

Cikáni vždy měli svou vlastní cestu. Kočovali z místa na místo, aby získali obživu, byl to pro ně způsob života. Netoužili po změně ani po sociálním růstu. Pohyb vykonávali k tomu, aby mohli provádět své řemeslo a pro vyjádření jejich zvyků a tradic.

⁶⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s 57.

⁶⁵ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 22.

2. Licenciát sklíčko

Licenciát sklíčko je novela s jednou hlavní postavou, která se jmenuje Tomáš Rodaja a provází nás celým příběhem. Sledujeme jeho život od dětství až po smrt. Díky tomu můžeme pozorovat jeho vývoj a na jaké cesty se za svůj život vydal a jaké si pro něj život připravil.

Na rozdíl od ostatních novel v *Příkladných novelách* se nejedná o příběh, kde najdeme lásku, potvrzenou křesťanskou svatbou, ani šťastný konec. Hlavní hrdina není šlechtic a do vojenského života se pouští, aby mohl cestovat a zažil dobrodružství, ne kvůli získání cti nebo pro svou zemi. Dále se liší tím, že se v této novele setkáváme pouze s jedním hlavním hrdinou, který je skromný a samotářský.⁶⁶

Díky tomu, že zde není dualita a neobjevují se dvě hlavní postavy se Cervantes zaměřil na různorodost hlavní jediné postavy, která mohla více vyniknout. Ale v této různorodosti můžeme najít jednotu. Cervantes používá pro svou dobu tradiční dichotomii mezi zbraněmi a humanitními vědami. V každé části Tomášově životě převažuje vždy jedna věc.⁶⁷

My tuto novelu rozdělíme na druhy cest, protože v každé z těchto cest se prolínají etapy Tomášova života. U každé z nich se zaměříme na společné znaky, na změnu hlavní postavy a jak byla tato cesta vykonána.

⁶⁶ SIEBER, Harry. Op. cit., 2015, s. 11.

⁶⁷ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s.24.

2.1 Děj

Tomáše potkáváme v jeho jedenácti letech, kdy jako dítě se snaží dostat do služby, aby mohl studovat v Salamance. Tím začne svůj život studenta, kde převládá písmo, dále se stane vojákem, aby mohl cestovat a navštívit tak nejvýznamnější země té doby. Dozvídáme se i o jeho období, kdy byl pro všechny blázen a myslel si, že je ze skla a o jeho následném uzdravení, ale protože ho společnost již nedokázala přijmout jako zdravého, tak opustil humanitní vědy a opět se uchýlil k životu vojáka a novela končí jeho smrtí na bitevním poli ve Flandrách.

Casalduero nepovažuje strukturu této novely za tradiční (úvod, zápleтка, rozuzlení), nýbrž se přiklání k tomu, že je rozdělená na čtyři části, které jsou jasně identifikovatelné: 1. přiblížení života a studium hlavní postavy, 2. rozličné cesty, které podniká, 3. bláznovství, kritika a aforismy, 4. léčba a odchod do Flander jako voják. A dále uvádí, že si hlavní hrdina projde třemi různými etapami, které jsou vyznačeny společným atributem, a to změnou jména.⁶⁸

S rozložením novely zcela souhlasíme, protože si myslíme, že každá z částí novely má svou zápletku. Avšak nesouhlasíme s počtem etap, které Casalduero uvádí. Přikláníme se k A Valle-Arceovi, který přidává ještě jednu etapu úplně na začátek, jedná se o anonymní období hlavní postavy.⁶⁹ Věříme, že je tato etapa je důležitá, protože se také najdou společné rysy pro všechny čtyři fáze jeho života. Proto nadále budeme používat rozdělení na čtyři etapy Tomášova života.

⁶⁸ CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s.137.

⁶⁹ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 19.

2.2 Druhy cest

Celá novela je jedna cesta hlavní postavy, která je rozdělena do několika etap. Začíná cestou za studiem práv a jeho obživou, což je cesta, která zformovala jeho inteligenci. Další z jeho cest byla za poznáním světa, tím, že se stal vojákem a poznal vojenský svět, mohl cestovat a navštívit nejkrásnější místa Evropy. A na konec jeho cesta myslí. Prošel si stádiem bláznovství a jeho vyléčení. Poté vykonal jeho poslední cestu, kdy se vrátil do vojenského světa. Každá z těchto cest byla v jeho životě zásadní a utvářela jeho osobnost. Nyní každou z těchto cest rozebereme detailněji.

Jak jsme se již zmínili každá z částí Tomásova života má typické rysy, které značí jeho proměnu a evoluci. Nejvýraznější znaky změn je šatstvo a jméno, které jsou vždy typické pro jeho konkrétní část života.⁷⁰

Každý druh cesty má hlavní postava jiné jméno: Tomás Rodaja, licenciát Sklíčko a Tomás Rueda. Všechna tato jména, jak je již pro Cervantese typické, si zvolila postava samotná.⁷¹

„Dijo el muchacho que se llamaba Tomás Rodaja.“⁷²

„–Hermano licenciado Vidriera –que así decía él que se llamaba [...]“⁷³

„–Señores, yo soy el licenciado Vidriera, pero no el que solía: soy ahora el licenciado Rueda.“⁷⁴

(„Hoch řekl svým pánům, že se jmenuje Tomás Rodaja.“)⁷⁵

(„Milý pane licenciáte Sklíčko,“ (tak se totiž chorobný sám pojmenoval) [...]“)⁷⁶

(„Vzácní pání! Jsem licenciát Sklíčko, ale nikoli už ten, kterého jste dříve znali. Jmenuji se nyní licenciát Rueda.“)⁷⁷

Tím dokazuje svou volnost a možnost volby, kterou nemá u zvolení nového ošacení. S novým jménem chtěl začít novou etapu svého života. Oblečení, které nosil bylo vždy spíše typické pro společnost, ve které se rozhodl pohybovat. Jako například vojenská uniforma či

⁷⁰ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 19.

⁷¹ LORCA, Francisco García. ‘El Licenciado Vidriera’ y Sus Nombres. *Revista Hispánica Moderna*, 1965, vol. 31, no. 1/4, s.161.

⁷² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, 47.

⁷³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 60.

⁷⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 80.

⁷⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 234.

⁷⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 245.

⁷⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 263.

studentský hábit, nebo právnický talár. Zatímco když má svobodnou mysl, tak si i sám podle vlastního uvážení a potřeby vybere šat.

2.2.1 Cesta za studiem

S hlavní hrdinou se poprvé setkáváme hned na začátku novely, kde byl nalezen dvěma mladými kavalíry a svým důvtipem si získal jejich přízeň a přijali ho do služby. Tím si mohl plnit svůj sen a vydat se na svou studentskou cestu.

Do této chvíle byl hlavní hrdina dobrovolně anonymní, víme jen to, že vypadal na jedenáct let, ale odmítal říci jméno svých rodičů a tvrdil, že jméno své rodné obce si nepamatuje. Jediné, co měl, jasně dané, je jeho cesta a její důvod. Chtěl jít do Salamanky, aby tam mohl studovat, a tak by na něj jeho rodiče mohli být pyšní. Což je typický koncept pro kavalíry.⁷⁸

„[...] Y que iba a la Ciudad de Salamanca a buscar un amo a quien servir, por sólo que le diese estudio.“⁷⁹

(„Jde prý do města Salamncy hledat si pána, aby mu věrně sloužil, dá-li ho za to pán na studie.“)⁸⁰

Typické rysy pro tuto anonymní část jeho života je jeho šat, je oblečen do obyčejného selského šatu a jméno, které je v této části neznámé. A tímto zahájí i jeho období, kdy začne utvářet svou osobnost.⁸¹

„Toto je bezprostředně následováno úmyslnou anonymitou, protože mladík odmítá říct své jméno nebo jméno své vlasti.“⁸²

Hlavní hrdina je se nám představí jako svobodný ve všech směrech a má tu možnost určit svou identitu a vybrat si svůj osud. Rozhodne se situovat svou identitu do studií a transformovat se do studenta.⁸³

–Con mis estudios –respondió el muchacho–, siendo famoso por ellos; porque yo he oído decir que de los hombres se hacen obispos.⁸⁴

⁷⁸ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 18.

⁷⁹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 47

⁸⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 234

⁸¹ FRIEDMAN, Edward H. Conceptual Proportion in Cervantes' "El Licenciado Vidriera". *South Atlantic Bulletin*. 1974, vol. 39, no. 4. s. 53.

⁸² Vlastní orientační překlad, originál: “A esto sigue de inmediato una voluntariosa anonimía, ya que el adolescente se niega a dar su nombre ni el de su patria.” AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 18.

⁸³ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 21.

⁸⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 47.

(„Právě tím studováním,“ odpověděl hoch, „vždyť se přece skrze ně jistě proslavím. Nadarmo se myslím neříká: čiň se, brachu, biskupem se staneš.“)⁸⁵

Potom, co se mladým pánům představí jako Tomáš Rodaja, končí jeho anonymní část a začíná období studenta na univerzitě v Salamnce. Po příjezdu do Salamanky, Tomáš slouží svým pánům a ti ho za to dali na studium. Všichni ho na univerzitě znají, protože si je získal tím, jak je bystrý a šikovný. Po osmi letech jeho páni, pro které se ze sluhy stal jejich druhem, se rozhodli vrátit zpět domů do Malagy a Tomáš šel s nimi. Tak vykonal svou další cestu na jih Španělska. A i když měl v Malaze velmi příjemný život, pořád toužil po vzdělání a dokončit tak svou studijní pout' a rozhodl se vrátit zpět do Salamanky, jeho druzi mu tuto cestu povolili a vybavili ho na ni velkým jměním.

Jeho cesta za studiem je ovšem přerušena jeho cestou vojáka, na kterou se vydal, aby se mohl vzdělávat ne jenom z knih a obohatit svého ducha. Naživo viděl to, o čem doposud pouze četl. Vzdělával se na této cestě i jako osobnost, viděl, jak lidé zachází s jinými lidmi, jak všichni podvádí, aby získali pro sebe to nejlepší, bez toho, aniž by mysleli na druhé.

„Y habiendo cumplido con el deseo que le movió a ver lo que había visto, determinó volverse a Espana y a Salamanca a acabar sus estudios[...]“⁸⁶

(„A když tedy takto ukojil svou touhu, která ho přiměla opustit otčinu a uvidět svět, rozhodl se, že se vrátí do Španělska a do Salamancy, kde hodlal ukončit svá studia.“)⁸⁷

V Salamance ho všichni s radostí uvítali a s pomocí přátel mohl pokračovat ve svém studiu a dosáhl titulu licenciát práv.

Získáním titulu dosáhla jeho cesta za studiem svého konce, získal tím možnost lepšího života a může být víc než jen syn chudého sedláka. I když ukončil univerzitní vzdělání, tak se dál bude vzdělávat životem a lidmi, které potká. U této cesty opět změnil oblečení a z chudobného sedláka se převlékl do černých šatů a poprvé řekne světu své jméno, které je Tomáš Rodaja. Které nakonec obohatí i titulem licenciát. Avšak tím jeho vzdělávání nekončí, celý jeho život se bude učit novým věcem. Titul mu dává oficiální uznání jeho moudrosti. Nicméně zde končí jeho pobyt na univerzitě. V Salamance, ale nadále zůstává.

V tomto Tomášově životním období jasně převažuje období humanitních věd.⁸⁸ Je to svět, který si zvolil on sám a dokázal v něm uspět. To, že se mu podařilo dostudovat a získat

⁸⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 234.

⁸⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 56.

⁸⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 241.

⁸⁸ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 25.

titul znamená, že si vybral dobrou cestu, protože je to něco v čem dokáže vyniknout. Vždy si šel za svým cílem stát se studentem a mít vzdělání, které se snažil rozšířit i o praktické znalosti.

2.2.2 Cesta vojáka

Tomásovo vojenské putování začne v době, kdy se chtěl vrátit na svou cestu za studiem. Když odjížděl z Malagy potkal na cestě kapitána, který se jmenoval don Diego de Valdivia. Ihned si rozuměli a kapitán Tomásovi vyprávěl o tom, jak je vojenský svět báječný a tím si získal Tomášův zájem, a tak se spolu s dalšími rekruty vydal na cestu po moři do Itálie. Když dorazili na místo Tomáš se rozhodl pro svobodu a pro cestu poznání světa, a tak se odloučil od vojáků a objevoval krásy Itálie. Pak se k vojákům opět přidal a šel s nimi do Flander, tam ale nebojoval, protože se rozhodl vrátit do Salamanky, aby dokončil své studium.

Tomáš se vydal na cestu vojáka, protože mu jeho kapitán vychvaloval vojenský život. Vyprávěl o cestování, poznávání nových věcí a lidí. Ale nezmínil se o tom, jak je tento svět nebezpečný a o dalších strastích, které musí každý voják zažít.

„Puso las alabanzas en el cielo de la vida libre del soldado y de la libertad de Italia; pero no le dijo nada del frío de las centinelas, del peligro de los asaltos, del espanto de las batallas, de la hambre de los cercos, de la ruina de las minas, con otras cosas desde jaez, que algunos las toman y tienen por añadiduras del peso de la soldadesca, y son la carga principal della.“⁸⁹

(„Do nebe vynášel kapitán nespoutaný život vojáků a velkou volnost, kterou skýtá Itálie, ale ani nehlesl o nočních strážích za velkého mrazu, o nebezpečnosti náhlých útoků, o hrůze bitev, hladu při obléhání, ničivé síle podkopů, jakož i mnoho podobných věcech, které někteří lidé leckdy považují za pouhý přívažek všech těžkostí života vojenského, i když vpravdě tvoří jeho břímě každodenní.“)⁹⁰

Vojenský svět tedy nebyl jenom o poznávání krás a užívání života. Tomáše ovšem kapitán svými slovy přemluvil a Tomáš se rozhodl do tohoto světa vstoupit. Avšak, protože byl velmi bystrý rozhodl se, že nechce upsat svůj život něčemu co nezná a po několika letech se chce opět vrátit k učení. Což je značný rozdíl od první cesty, kde se upsal sám sobě a poprvé nahlas vyslovil své přání, že chce studovat, a tím se tak zavázal sloužit mladým šlechticům. Předpokládáme, že předtím také neznal svět studií. Byl si ovšem jistý, že je to, to správné pro něj a neměl strach z toho, že by musel ze světa studií odejít.

⁸⁹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 49.

⁹⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s 236.

„[...] Pero había de ser condición que no se había de sentar debajo de bandera, ni poner en lista de soldado, por no obligarse a seguir su bandera.“⁹¹

(„I pújdu tedy s vámi, ale raději jen tak s volnými rukama, bez všech závazků.“)⁹²

Jakmile se Tomáš vydal na cestu poznal krutost vojenského světa. Nejdříve viděl, jak to chodí na souši a pak i na vodě.

“Allí notó Tomás la autoridad de los comisarios, la incomodidad de algunos capitanes, la solicitud de los aposentadores, la industria y cuenta de los pagadores, las quejas de los pueblos, el rescatar de las boletas, las insolencias de los bisoños, las pendencias de los huéspedes, el pedir bagajes más de los necesarios, y, finalmente, la necesidad casi precisa de hacer todo aquello que notaba y mal le parecía.”⁹³

(„Tehdy Tomáš poznal všechnu moc vojenských komisařů, tvrdost některých setníků, neodbytnost ubytovatelů, úskoky a podivné účty pánů pokladníků, bédování vesnic, podvody s lístky na ubytování, nestoudnost nových vojáků, tahanice s hospodskými, vymáhání přebytečných příprěží, po sléze pak i to, že nelze na vojně nedělat to, co na každém kroku viděl a v hloubi duše odsuzoval.“)⁹⁴

Můžeme vidět, že to byl velmi všímavý muž, a i přes své vzdělání musel dělat věci s kterými nesouhlasil jinak by špatně dopadl. A i když mohl z vojenského světa odejít, protože nebyl vázán žádnou přísahou, tak se rozhodl pokračovat dál a zkusit cestu na vodě.

„[...] Y allí notó también Tomás Rodaja la extraña vida aquellas marítimas casas, adonde lo más del tiempo maltratan las chinchas, roban los forzados, enfadan los marineros, destruyen los ratones y fatigan las maretas.”⁹⁵

(„A nyní zase poznal Tomáš Rodaja podivný život v těch mořských domech, kde člověka takřka věčně trápí štěnice, okrádají galejníci, obtěžuje kdekterý námořník, málem o všechno připraví krysy a div neumorí prudké vlnobití.“)⁹⁶

Poznal, že ani na moři jeho cesta nebude snadná, ale zde neměl jinou možnost, než se snažit přežít a čekat až dorazí do cíle. Když loď připlula do Janova neměl čas se Tomáš ani rozhlídnout po městě, ale již v hostince, kam všichni vyrazili začala pro něj jiná cesta než ta

⁹¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 50.

⁹² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 236.

⁹³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 50.

⁹⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 237.

⁹⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 51.

⁹⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 237.

vojenská. Cesta, kvůli které podnikal všechna tato úskalí, a to cesta poznání, chtěl vidět na vlastní oči krásu a historii měst a poznat místní obyvatele a kulturu.

V hostince poznal italské víno a jídlo. Divil se, jak jsou Janovanky rozdílné, protože mají plavé kadeře a jsou znalé mravů a jak muži vynikali svým švarným vzhledem. Proto se rozhodl, že nebude pokračovat v pochodu s ostatními vojáky, ale že se vydá svou vlastní cestou po Itálii, má v plánu navštívit: Řím, Neapol, Benátky, Loreto, Milán a Piemont, kde se potká opět s kapitánem a může pokračovat ve své vojenské cestě.⁹⁷ Využil zde poprvé svou možnost svobody a rozhodl se na chvíli opustit vojáky a následovat svou touhu a objevovat města, která ještě neviděl. Ale měl v plánu se s vojáky opět setkat, takže to nebyl úplný odchod.

Tak se tedy vydal na cestu poznání, což byl i hlavní důvod jeho vojenské cesty. Pozastavil své studium, aby mohl cestovat, a tak nahradil teoretické znalosti za ty praktické. Již od začátku měl Tomáš jasné představy o této vojenské cestě, a to rozšíření svých znalostí, ne bojovat s nepřáteli.⁹⁸

Každé navštívené město ho uchvátilo, všechna měla něco, čím ho okouzila. Florencie svými paláci a čistotou. Řím se mu tak líbil, že ho navštívil dvakrát, aby viděl všechny jeho krásy a odtamtud se vydal na Sicílii, prohlédl si celý ostrov. Poté si nemohl nechat ujít návštěvu Benátek, které se podle něj svou krásou vyrovnají Mexiku. Nakonec navštívil Milano a pak se již vydal do města, kde se měl sejít s kapitánem a osud tomu dal, že přišel právě včas, protože další den se měl pluk vydat na cestu do Flander. Tomáš se rozhodl navštívit další důležitou Evropskou zemi a opět vyrazit s vojáky. Díky vojenské cestě navštívil Antverpy, Gent a Brusel. Když viděl, že se země pomalu připravují na válku rozhodl se, že uspokojil svou touhu v objevování nových zemí. Využil svou dohodu s kapitánem a odešel z vojenského světa zpět do Salamanky, aby mohl pokračovat ve svém studiu.

Tato cesta tvoří aktivní část Tomášova života. Snaží se najít sám sebe a uspokojit svá přání. Ovšem, když začal objevovat vojenský svět, tak v něm vznikl vnitřní souboj mezi zbraněmi a humanitní vědami.⁹⁹

Podle nás jsou zbraně pro Tomáše jen způsobem, jak poznat lépe humanitní vědy, v této části života pořád věří, že si splní svůj sen a že bude nadále studovat a později, díky titulu si

⁹⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 238.

⁹⁸ FRIEDMAN, Edward H. Op. cit., 1974, s. 53.

⁹⁹ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 25.

vydělá na svůj život. Toto byl první zásah zbraní do Tomásova života, který jak jsme již zmínili nebral moc vážně, ale jenom jako způsob, kterým může rozšířit své znalosti po jiné stránce.

Potom co dostuduje požije jed, kvůli němuž se zblázní a žije dva roky jako blázen. Než přijde mnich, který ho vyléčí, ale jen co se uzdraví, už mu nikdo nebude věřit a on tak nebude mít žádné zákazníky a bez nich si nemůže vydělat peníze. Tímto se dostáváme do posledního období Tomásova života, kdy si uvědomí, že zbraně v jeho životě zvítězily a jemu nezbývá nic jiného, než se opět vrhnout do vojenského světa, aby měl co jíst a najít tak svůj smysl života. Uvědomil si totiž, že i když je jeho mysl svobodná, tak svoboda mu je k ničemu. A opět využije svět zbraní, ale tentokrát ne jako jenom odbočku ze své cesty, ale jako cíl konce pro jeho život.

„Perdía mucho y no ganaba nada cosa, y viéndose morir de hambre, determinó de dejar la Corte y volverse a Flandes, donde pensaba valerse de las fuerzas de su brazo, pues no se podía valer de las de su ingenio.”¹⁰⁰

(„A když tedy viděl, že by zakrátko zemřel hlady, rozhodl se, že opustí hlavní město a vrátí se do Flander, kde hodlal užít ve vojsku k obživě sil tělesných, nebylo-li mu již přáno něčeho dosáhnout silou důvtipu.“)¹⁰¹

Avalle-Arce odůvodňuje, Tomásovo rozhodnutí:

„Hlavní postava se se konečně identifikuje sama se sebou a se svým osudem a když se toto stane, tak člověk může vstoupit do věčnosti bez předběžného upozornění.“¹⁰²

Nakonec Tomáš našel svůj osud mezi vojáky. A ukončil svou cestu na bitevním poli. I když si zprvu myslel, že vojenský svět není ten jeho ukázalo se, že i mezi vojáky může uplatnit svou inteligenci.

„Esto dijo y se fue a Flandes, donde la vida que habían comenzado a eternizar por las letras la acabó de eternizar por las armas, en compañía de su buen amigo el capitán Valdivia, dejando fama en su muerte de prudente y valentísimo soldado.”¹⁰³

(„Po těchto slovech odešel do Flander, a jestliže již dříve dosti proslul věděním, pokryl nyní na bitevním poli své jméno slávou věčnou, bojuje zbraní v ruce, a když posléze

¹⁰⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 81.

¹⁰¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 1957, s. 264.

¹⁰² Vlastní orientační překlad, originál: “El protagonista ha identificado, por fin, su yo mismo y su destino, y cuando esto ocurre todo hombre puede entrar en la eternidad sin preaviso.” AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 21.

¹⁰³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 81.

jednoho dne padl, zůstavil po sobě pověst vojáka moudrého a na nejvyšší míru chrabrého.“)¹⁰⁴

Tato cesta byla jeho konečná a také měla vlastnosti, které změnilly Tomásovu postavu. Nejprve to bylo oblečení, musel si svléknout svůj studentský šat a oblékl si uniformu, která byla naopak barevná. Poté co se vyléčil z bláznovství, tak si také změnil jméno z Tomáš Rodaja na Tomáš Rueda a s tímto jménem a ve vojenské uniformě umírá.

2.2.3. Cesta mysli

Tato cesta byla pro Tomáše klíčová, právě kvůli ní se musel později uchýlit na bitevní pole. Za všechno může neopětovaná láska jedné dámy, se kterou se seznámil. Chtěl si s ní jen pohovořit o její cestě do Itálie a její lásku vůbec neopětoval, toužil po výměně informací, a ne po tělesném chťiči. Proto tato dáma použila lektvar, po kterém se měl do ní chlapec zamilovat, ten, ale nefungoval tak jak měl a málem Tomáše zabil. Musel být pod kontrolou doktorů přes půl roku, nakonec se jim podařilo vyléčit pouze jeho tělo, ale jed měl neblahé účinky na Tomásovu mysl. Po propuštění z léčby, již při prvním Tomášově slově bylo všem jasné, že se zbláznil.

Tomáš Rodaja nyní není licenciát práv, ale sám sebe nazývá licenciát Sklíčko, protože si myslí, že je ze skla. Bojí se o svou křehkost, má strach, že jestli se někdo přiblíží, tak ho rozbije, protože už není z masa a kostí, ale ze skla. Také se chová jako kdyby byl skleněný, v létě spí pod širým nebem a v zimě na slámě, aby se nerozbil. Oblékal si volné šaty, aby ho nikde nic netlačilo. Přitom pro ostatní byl pořád vzhledově stejný.

Podle Gonzálese Blanca sahá tradice tohoto druhu šílenství až do antického Řecka:

„Komplexnost licenciáta Sklíčka kombinuje dva rysy, a to racionální myšlení, což je vnitřní vlastnost. A jeho vnější atribut, což je jeho šílenství, které mění vnímání jeho samotného, konkrétně jeho těla, o kterém si myslí, že je skleněné. Tento druh šílenství se objevuje již v antickém Řecku. Kde se také můžeme setkat s tím, že fyzická transparentnost těla se vysvětluje jako verbální transparentnost, a to se odráží v jeho šílenství. Říká pravdu a kritizuje společnost bez strachu z následků.“¹⁰⁵

¹⁰⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 264.

¹⁰⁵ Vlastní orientační překlad, originál: “(...) a la luz de estas reflexiones, la complejidad de Vidriera, que, como se ha apuntado, combina en sí los rasgos del pensamiento racional (interior) y la locura que perturba la percepción de sí mismo, creando una ilusión de corporeidad (exterior). (...) El signo más evidente de la configuración clásica de este personaje proviene de las características que compartiría con su antecedente en la antigua Grecia. (...) La transparencia ficticia de su cuerpo se traduce en transparencia verbal, en su locura de decir verdades y realizar críticas directas a la sociedad sin temor a las consecuencias. AZUCENA GONZÁLEZ

V této části Tomás cestoval z místa na místo velmi zřídka, a to s ohledem na svůj stav. Procházel se po ulici v Salamance a odpovídal lidem na otázky. Když byl pozván na královský dvůr, aby i tam odpovídal na otázky, odmítal tak dlouhou cestu podstoupit, ale nakonec svolil za podmínek, že s ním budou jednat jako se sklem. Což je rozdílný způsob oproti jeho předchozím cestám. Když byl vojákem, musel denně ujít několik desítek kilometrů nebo cestovat na lodi několik dní, a to za nepříjemných podmínek. Protože měl jasný cíl, chtěl cestovat a objevovat. Nyní cestování spíše odmítal.

„[...] Pusiéronle en unas árganas de paja, como aquellas donde llevan el vidrio, igaulando los tercios con piedras, y entre paja puestos algunos vidrios, por que se diese a entender que como vaso de vidrio llevaban.”¹⁰⁶

(„Vzali dvojitý koš, navlas podobný tomu, v jakém se dopravuje sklo, a s jedné strany v něm seděl pan licenciát a s druhé strany vyvážili tu tíhu kamením a do slámy dali něco skleněného zboží, aby bylo každému zřejmé, že jej vezou jako nějakou skleněnou nádobu.“)¹⁰⁷

Již Erasmus ve svém díle *Chvála bláznivosti* tvrdí, že svět potřebuje blázny, protože je nic netrápí a mají radost ze života. Jsou prospěšný společnosti, protože do ní přináší smích a zábavu. Lidé vyhledávají jejich přítomnost, protože jim dokáží zlepšit náladu. Proto jim i lidé spoustu věcí promíjejí.¹⁰⁸

Daniel Heiple, srovnává tuto klasickou teorii s lidovou tradicí:

„Zatímco nezbytná asociace mezi inteligencí a šílenstvím byla popularizována na filosofické úrovni, bylo na světské úrovni mnoho vtipů o bláznech. V mnoha z nich je šílenec chytřejší než zdravý člověk, a díky tomu může demonstrovat, co filozofové a lékaři demonstrovali s klasickými prameny.”¹⁰⁹

Podle nás tyto vtipy o chytrých bláznech byly nezbytné pro společnost. Jde o lživou společnost, kde jediný, kdo mluví pravdu je právě blázen. Téma šílenství slouží k uvědomění si toho, že je společnost velmi pošetilá. Protože blázen je ten jediný, kdo žije jako správný

Blanco. Razón y Sinrazón En ‘El Licenciado Vidriera, ‘El Casamiento Engañoso’ y ‘El Coloquio De Los Perros.’ *Confluencia*, 2013, vol. 28, no. 2, s. 186.

¹⁰⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 61.

¹⁰⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 246.

¹⁰⁸ ERASMUS ROTTERDAMSKÝ, Desiderius. *Chvála bláznivosti*. Praha: XYZ, 2008, s. 85-86.

¹⁰⁹ Vlastní orientační překlad, originál: “Mientras se popularizaba en un nivel filosófico una asociación necesaria entre el ingenio y la locura, existían en el nivel popular muchos chistes sobre el loco. En muchos de éstos, el loco se muestra más listo que el cuerdo, y en esta manera llega a demostrar en un nivel popular lo que los filósofos y médicos demostraban con fuentes clásicas.” HEIPLE, Daniel L. El Licenciado Vidriera y el Humor Tradicional del Loco. *Hispania*. 1983, vol. 66, no. 1, s. 17.

křesťan.¹¹⁰ Proto lidé o tomto druhu bláznů žertovali, jelikož sami nechtěli přiznat, že oni jsou ti nerozumní.

Toto mohou být důvody k jeho cestě na královský dvůr. Protože blázen může být pro krále velmi užitečný. Nesnaží se využít jeho moc a peníze k vlastním účelům. Jako jeho rádci a jiní filozofové. Blázen mu upřímně řekne, co má na srdci a neskrývá své emoce.¹¹¹

S čím souhlasí i Edward Friedman:

„Tomás Rodaja, jako cestovatel neměl s kým sdílet své myšlenky a nápady na svých cestách. Naopak licenciát sklíčko hovoří o všem, co si myslí se všemi naprosto otevřeně a bez zábran. Odpovídá zcela bez ostychu, a to i když se jedná o královský dvůr.“¹¹²

Tento úsek života je spíše o cestě duševní a psychické než o pohybu a změně polohy. Necestuje jeho fyzická schránka, ale jeho myšlenky. Nejtěžší cestou musela projít Tomásova mysl, která se nemohla vyléčit po požití jedu. A mladého, talentovaného licenciáta postihlo bláznovství a jeho mysl ovládaly absurdní představy. Ale jeho bláznovství způsobilo to, že byl chytřejší než mnozí se zdravou myslí.

Cervantes tento stav mysli využil, aby mohl kritizovat společnost. Licenciát Sklíčko je sice blázen, ale velmi chytrý. A jak je již tradicí, tak se bláznů vždy vyptávají na různé otázky a oni vždy odpovídají. Sklíčkovy odpovědi v sobě skrývají satiru, kterou kritizuje společnost. Bláznovství posloužilo Cervantesovi jako cenzura, protože lidé berou bláznova slova jako vtip. Díky tomu můžeme na jedné straně vidět rozumného duševně chorého a na straně druhé pomatenosti světa. Dvě rozlišné věci, které se prolínají.¹¹³ Licenciát Sklíčko byl tak chytrý, že to skoro zastíňovalo jeho bláznovství.

„[...] Con que daba tan claras señales de su locura, ninguno pudiera creer sino que era uno de los más cuerdos del mundo.“¹¹⁴

(„Nebýt těchto zjevných důkazů o jeho bláznovství, kdekdo by se byl zajisté spíše domníval, že je licenciát jedním z nejbystřejších lidí na světě.“)¹¹⁵

¹¹⁰ SÁNCHEZ, Juan Antonio. Utopía e ironía en el contexto de Tomás Moro. *Revista de Filosofía* 2011. vol. 36 n. 1. s. 39.

¹¹¹ ERASMUS ROTTERDAMSKÝ, 2008, Op. cit., s. 86.

¹¹² Vlastní orientační překlad, originál: “Tomás Rodaja the traveler had no companion with whom to share opinions on his journey; el licenciado Vidriera, on the other hand, directs his statements at all of society and with complete openness, even at the court.” FRIEDMAN, Edward H. Op. cit., 1974, s. 55.

¹¹³ HEIPLE, Daniel L. Op. cit., 1983, s. 20.

¹¹⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 79.

¹¹⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 262.

Sklíčko svou inteligenci přisuzoval tomu, že je ze skla a rád jim odpoví na všechny otázky, jen když se k němu nebudou přibližovat.

„Decía que le hablasen desde lejos, y le preguntasen lo que quisiesen, porque a todo les respondería con más entendimiento, por ser hombre de vidrio y no de carne: que el vidrio, por ser de materia sutil y delicada, obraba por ella el alma con más promptitud y eficia que no por la del cuerpo, pesada y terrestre.”¹¹⁶

(„A mohou se ho prý takto vyptávat na cokoliv, že jim vždycky odpoví mnohem a mnohem rozumněji nežli druzí, vždyť přece není z masa a kostí, ale ze skla, a sklem, látkou tak jemnou a křehkou proniká prý duch rychleji a účinněji nežli těžkou, málo prostupnou hmotou těla.“)¹¹⁷

Již při svých studiích Tomás vynikal svým důvtipem, nyní Sklíčka proslavily jeho odpovědi tak, že mu chtěli položit otázky i pánové z královského dvora a on jim odpovídal úplně stejně jako chudým lidem, protože všem říkal pravdu. Tím, co říkal se nepokoušel urážet ani nepoukazoval na svou inteligenci. Jeho slova spíše sloužila jako hlas lidstva a nikdo nezkoušel jeho názory vyvrátit.¹¹⁸

Dva roky byla Tomášova mysl poblázněná, poté ji vyléčil mnich, a tedy síla Boží. Sklíčko opět nabyl zdravý rozum, ale pořád mu zůstala jeho všímavost a intelligence. Avšak na jeho duchu bylo znát že pookřál. Což můžeme brát jako normální věc u lidí, kteří se vyléčí z bláznovství. Protože ve svém stavu byli šťastní a spokojení nedokázali vnímat, že se jim ostatní smějí. Bláznové se nestarají o to, jak velký mají majetek ani kde budou zítra spát. Protože je nic netrápí, a mnohdy se chtějí znovu zbláznit.¹¹⁹ Sklíčko se sice po vyléčení nechtěl znovu stát bláznem, ale nyní už mu nebylo jedno, co si o něm lidé myslí a bral vážně jejich urážky.

Tomás po vyléčení upadl to melancholického stavu, který se již ve středověku řadil mezi nemoc, stejně tak jako šílenství. Proto je velmi složité najít rozdíl mezi bláznem, geniálním člověkem, nebo melancholií.¹²⁰ Z tohoto důvodu nám může připadat, že Tomás vyléčil pouze část své mysli, tu, která se domnívala, že je ze skla. Pro společnost je nyní jedním již dokáže lhát, ale pro lidi je těžké ho opět přijmout mezi sebe jako normálního člověka.

¹¹⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 58.

¹¹⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 243.

¹¹⁸ FRIEDMAN, Edward H. Op. cit., 1974, s. 54.

¹¹⁹ HEIPLE, Daniel L. Op. cit., 1983, s. 18.

¹²⁰ LUDVÍKOVÁ, Anna. *Fenomén šílenství v Donu Quijotovi de la Mancha a jeho epoše* Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze s. 10.

Mnich, který ho vyléčil se mu pokusil dát nový směr života. Dal mu talár a poslal ho do hlavního města, kde si může najít práci. Vydal se na cestu, tentokrát již jako člověk, všem se představoval pod novým jménem, a to Tomás Rueda. V nových šatech a s novým jménem dorazil do Madridu, kde ho lidé na ulici hned poznali a všimli si také změny oblečení, díky tomu jim došlo, že už nejspíše bude mít zdravou mysl. Všichni přítomní se o něm nahlas bavili, jako kdyby tam vůbec nebyl. Tomás z toho byl zahanbený, což je další potvrzení, že je uzdravený, protože už ho zajímá, co se o něm říká. Lidé ho sledovali na každém kroku, a i přes Tomásovu prosbu, aby jej již nesledovali, že jinak umře hlady, protože bude bez práce, tak lidé nepřestali. I přes ujišťování, že je zdrav, ale že lidem může stejně radit jako dříve si práci nenašel. A proto se rozhodl, vrátit se zpět na vojenskou cestu.

Lidé, chtěli využívat jenom služby Sklíčka, blázna, který se stranil lidí, ale svými slovy dokázal lidem pomoci. Ani Sklíčko samotný si neuvědomoval, že je lidem prospěšný, nejdůležitější pro něj bylo, že na něj lidi nesahají a dělal to, co uměl, a to pravdivé odpovídání na otázky. Zatímco Tomás Rueda, chtěl využít svůj titul a inteligenci a záměrně chtěl společnosti pomoci, a tím si i vydělat na svůj život. Ale to již lidé nechtěli. Nebáli se sdílet své problémy s bláznem, protože věděli, že je nebude odsuzovat a že jim jenom řekne pravdu a ani nemá důvod šířit jejich problémy dál. Tím se potvrzuje naivita lidí. Proto se musel uchýlit k jediné jistotě, co mu v životě zůstala, a to jsou zbraně a vojenský svět.

Ruiz rozděluje Sklíčkovo bláznovství do tří etap:

V první etapě vykazuje znaky předčasné demence. Která se vyznačuje bezstarostnou prostoduchostí a naivním bláznovstvím. Je to začátek jeho cesty myslí, potom, co ho propustí z nemocnice a okolí začne pozorovat jeho změnu. Druhá fáze začíná po přesunu na královský dvůr. Poukazuje na to, že u dvora mají úspěch neřesti a převládají slabosti. A šílenost licenciáta Sklíčka má zde morální a satirickou funkci. A jeho poslední třetí etapa má představuje blázna, jako toho svatého a idealistického. Které se objevuje již po vyléčení, když se snaží najít uplatnění pro svůj život.¹²¹

Podle nás je důležité uvědomit si tyto etapy, abychom lépe pochopili smysl jeho cesty. Jeho mysl je na začátku pouze naivní a srovnává se s realitou a snaží se fungovat. Poté si zvykne a sdílí svůj názor se všemi. Třetí fáze mu opět vezme jeho rutinu a musí hledat smysl života.

¹²¹ RUIZ, Roberto. Las 'Tres Locuras' Del Licenciado Vidriera. *Nueva Revista De Filología Hispánica*, 1985, vol. 34, no. 2, s. 842-843.

Jeho změna je zřejmá i když se nezměnil po stránce fyzické. Opět v tomto období změnil oblečení a jméno. Nejdříve si obléká volné oblečení a pojmenuje se licenciát Sklíčko, a když se uzdraví, mnich mu dal talár a Tomás se přejmenoval z Rodaja na Tomás Rueda. I přes to největší změna na této cestě byla jako psychika.

Tomásova mysl vykonala za jeho život dlouhou cestu. Z inteligentního studenta, který rád objevoval, cestoval a vzdělával se, se stal pomatený blázen, který se vyhýbal společnosti, ale protože mu inteligence zůstala, a ještě více narostla, tak odpovídal na otázky lidem, aby na něj nesahali. Poté se jeho mysl vrátila opět do zdravého stádia, a i když mu moudrost zůstala lidé už ji nechtěli využívat, a protože neměl žádnou práci, tak se vydal na svou poslední cestu, a to cestu smrti.

3. Rozhovor Scipiona a Berganzy

Tato novela má svou jedinečnou strukturu v celé knize *Příkladných novel*. Novela má strukturu dialogu. I po obsahové stránce je zcela speciální. Hlavními postavami novely jsou dva psi, kteří hlídají u nemocnice Vzkříšení Páně ve Vallodolidu.

Této novele předchází ta nejkratší z celé knihy, a to *Podvodný sňatek*. Podle Casalduera se jedná pouze o jednu novelu. Pro něj slouží první novela jako úvod a poté jako závěr k celé epizodě o dvou psech, která má hlavní úlohu celé novely. S ním souhlasí i Carlos Blanco Agunaga, který tvrdí, že kdybychom četli tyto novely rozděleně, tak bychom zničili komplexnost Cervantesova světa.¹²² Zatímco jiní kritici jako Harry Sieber¹²³ a Juan Bautista Avalle-Arce¹²⁴ vidí tyto novely zcela samostatně. Jediné, co mají společného je téma klamání a zklamání.

My se přikláníme ke Casalduerovi, protože si myslíme, že novela *Podvodný sňatek* slouží jako úvod a závěr pro *Rozhovor Scipiona a Berganzy*, protože tím se vysvětluje, jak někdo mohl tento rozhovor zachytit na papír a proč začíná znenadání. Také se jeden ze psů zmiňuje o hlavní postavě z *Podvodného sňatku*, která by je mohla slyšet mluvit.

„Ninguno, a lo que creo, puesto que aquí cerca está un soldado tomando sudores.”¹²⁵

(„Myslím si, že nikdo, ačkoli je nedaleko nás jeden voják, který právě podstupuje léčbu potem.“)¹²⁶

V této novele můžeme vidět také intertextualitu. Cervantes paroduje pastýřské romány, také se odkazuje na literární dílo *Celestina*. Ovšem celá novela se inspiroje u lukiánovského dialogu. Lúkanianos ze Samasoty byl básník, sofista a kynik ze II. století.¹²⁷ Jehož dílo *Kohout* slouží jako hlavní vzor tohoto dialogu. V tomto díle jsou hlavními postavami Micilo a jeho pták, který umí mluvit a je schopen logického myšlení. Tato dvojice přijme roli učitele a žáka, kohout morálně poučuje Micila a tím ho obrátit na kynickou filosofii.¹²⁸

¹²² AGUINAGA, Carlos Blanco. Cervantes y La Picaresca Notas Sobre Dos Tipos De Realismo. *Nueva Revista De Filología Hispánica*, 1957, vol. 11, no. 3/4, s. 333.

¹²³ SIEBER, Harry. Op. cit., 2015, s. 33.

¹²⁴ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 20.

¹²⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 2015, s. 330.

¹²⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 497.

¹²⁷ NOVÁK, Arne. Lukianovy Ohlasy v Literatuře České. *Listy Filologické / Folia Philologica*, 1910, vol. 37, no. 6, s. 431.

¹²⁸ HERRERO, Vian Ana. Una obra maestra del diálogo iucianesco renacentista: el anónimo Diálogo de las transformaciones de Pitágoras. *Bulletin Hispanique*, 1992, vol. 94, n. 1, s. 7.

3.1 Děj

Jak jsme se již zmínili úvod a závěr této novely slouží novela *Podvodný sňatek*, Hlavní hrdina praporčík Campuzano potká po odchodu z nemocnice svého přítele licenciáta Peralta. Campuzano se dostal do nemocnice, protože se zamiloval a vzal si ženu, která na něj nastražila podvod a tím ho okradla o vše, co vlastnil. A ještě k tomu ho nakazila syfilisem a tak musel nastoupit do nemocnice na léčbu potem. Právě poslední noc léčby slyší pod svým oknem rozhovor dvou psů Berganzy a Scipiona. Celý tento rozhovor sepíše a dá ho přečíst jeho příteli. Proto je *Rozhovor Scipiona a Berganzy* novela v novele.

Jeden pes vypráví svůj život tomu druhému. Mluví o dobrodružstvích, které prožil, jaké neštěstí ho potkalo a jaký byl jeho osud. Berganza za svůj život sloužil mnoha pánům, kteří ho jen využívali a nedobře se mu u nich žilo. Vždy od svých pánů musel utéct a hledal si jiného s nadějí, že bude lepší než ten předešlý, což se mu nedařilo. Po celé jeho životní zkušenosti, kde viděl, že lidé jsou zloději, hrubí a podvádějí, zůstal mu jenom negativní pocit na život a špatné myšlení o lidech. Druhý pes, Scipion, měl svůj životní příběh vyprávět druhou noc. První noc měl naslouchat Berganzovi. Což ovšem nesplnil a snažil se ho vždy opravovat a komentoval jeho život a kladl filozofické otázky.

Novela končí závěrem, kde se opět setkáváme s Campuzanem a Peraltou, který právě dočetl Campuzanův příběh. Rozhovor se mu líbil a doporučil praporčíkovi, aby sepsal i život druhého psa, o kterém se my už nic nedozvídáme.

3.2 Objevení světů podle nových pánů

Motiv cesty v této novele je popis života Berganzy, který ve svém životě cestoval z místa na místo, aby si našel pána, kterému by sloužil. Každý jeho majitel byl jiný a pocházeli z rozdílných sociálních skupin, a tak představovali rozdílný svět, do kterého Berganza vstoupil a vždy poznal, jaký tento nový svět je a co se v něm skrývá. Nyní se zaměříme na popis světů a vybraných pánů, které měl. Také se budeme soustředit na důvody Cervantesovo použití těchto světů.

Berganza sloužil mnoha pánům, které můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupina jsou ti, kteří jsou spojeni se sociálním schématem: pastýř, bohatý obchodník, starosta Sevilly, vojenský bubeník. Druhá skupina jsou lidé, kteří patří na okraj společnosti: cikán, Maur a bláznové jako básník, alchymista, věčný rádce a matematik.¹²⁹

Cervantes použil záměrně tolik pánů a takové spektrum sociálních vrstev. Tento koncept se také používá v pikareskních románech a to proto, že jednotlivý pán symbolizuje a satirizuje tradiční aspekty španělského života nebo různé aspekty lidské povahy. Cervantes chtěl takto kritizovat španělské obyvatelstvo, a to všechny jeho vrstvy. Proto jeho páni nějakým způsobem slouží k rozšíření představě o společnosti a přispívají tak k zvýraznění lidských nedostatků společného španělského života obecně.¹³⁰ Berganza všechny tyto vlastnosti odmítá, a proto mění pána.

Jeho první pán, na kterého si vzpomíná je řezník, který pracuje na jatkách v Seville. Což je místo, odkud začíná vyprávět svůj příběh a zde začal jeho život. Je to jeho první dobrodružství a u tohoto majitele se seznámí se světem kriminálních. Jeho první pán se živí zabíjením a krádežemi. Tím, že se Berganza přijde do tohoto světa stane se také kriminálním. Přijde mu přirozené pomáhat se zločinem, protože nezná nic jiného. Ale když jednoho dne mu jedna slečna odcizí kradené maso a pes se vrátí domů s prázdnou, řezník po něm hodí nožem a málem ho zabije. To se samozřejmě Berganzovi nelíbí, proto se rozhodne utéct a tím si zachránit život.

Díky řezníkovi se naučil rvát a poslouchat svého pána nebo by byl potrestán. Tím se naučil poslušnosti a poslouchání povelů, což je vlastnost, kterou využije celý život. Berganza viděl, jak lidé chodí na jatka a obírají zvířata, až do morku kostí. A i když ho učili být zlý a rvát

¹²⁹ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 27.

¹³⁰ EUSTIS, Christopher. La influencia del género picaresco en la novela española contemporánea. *Thesaurus: boletín del Instituto Caro y Cuervo*, 1986. no. 41 vol. (1-3). s. 245-246.

se o svou kořist, Berganza nechtěl dívce ublížit. Tím dokazuje, že si je vědomý toho, že je z horší sociální vrstvy a že je jenom špinavý pes z jatek.

„Bien pudiera yo volver a quitar lo que me quitó; pero no quise, por no poner mi boca jifera y sucia en aquellos manos limpias y blancas.”¹³¹

(„Byl bych jí mohl z rukou vyrvat, co mi odňala, ale neučinil jsem to, nechtěje se dotknout těch jejích čistých bílých rukou špinavou tlamou psa z jatek.“)¹³²

Celá tato příhoda je začátkem pro uvědomění si, jaký je on sám, ale i jací jsou lidé doopravdy. Zahájí zde svou cestu života, a protože se nechce nechat zabít raději uteče do neznámé světa.

„[...] Me fui por aquellos campos de Dios adonde la fortuna quisiese llevarme.”¹³³

(„[...] Až jsem se octl v širokém Božím světě a utíkal, nemaje před sebou žádný cíl.“)¹³⁴

Jeho další služba je u pastýřů, což je povolání pro psa typické a sám Berganza byl rád, že může tuto práci vykonávat. Protože přes den mohl spát a v noci hlídal, jak nejlépe uměl. Byl velmi vděčný za tuto práci a za jídlo, které za svůj výkon dostával. Dali mu zde i jméno. Přidělili mu obojek po předchozím psovi, na kterém bylo jméno Barcino, na jaké slyšel. Opět narazil na další špatnou lidskou vlastnost. Pastýři zabíjeli ovce a nechali si maso sami pro sebe a poté všechnu vinnu svalili na vlka, před kterým psi nechránili stádo. A protože nechce žít ve světě, kde je bit za něco, co neudělal, opět odejde.

U pastýřů poznal realitu. Zjistil, že literární svět se liší od reálného světa.

„[...] En aquel silencio y Soledad de mis siestas, entre otras cosas, consideraba que no debía de ser verdad lo que había oído contar de la vida de los pastores; a lo menos, de aquellos que la dama de mi amo leía en unos libros cuando yo iba a su casa, que todos trataban de pastores y pastoras, diciendo que se les pasaba toda la vida cantando y tañendo con gaitas, zamponas, rabeles, y chirumbelas, y con otros instrumentos extraordinarios.”¹³⁵

(„V tom tichu a samotě uvažoval kromě jiného, že asi není pravda, co jsem slyšel vypravovat o životě pastýřů, alespoň o těch, o nichž milenka mého pána vždycky četla, kdykoliv jsem k ní přiběhl, neboť v těch jejích knihách vystupovali jen sami pastýři a

¹³¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 333.

¹³² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 1957, s. 500.

¹³³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 333-334.

¹³⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 1957, s. 501.

¹³⁵ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 335-336

pastýřky, kteří prý jen věčně zpívají a krátí se život hrou na dudy, píšťaly, rubéby a šalmaje a rozličné jiné divné nástroje.“)¹³⁶

Harry Sieber poukazuje na to, jak je důležité, že Berganza dokáže tyto dva světy rozlišit a pochopit metaforu:

„Pastýři z knih se netýkají běžného života nýbrž literárního světa knih. Tento poukazující systém je limitován pouze na četbu a četba je limitována vzděláním a ponětí o literárním jazyku. Tento jazyk je metaforický, takže je vytvořen pro vyprávění lingvistických znaků, které existují pouze v knihách. Berganza chápe, co je metafora, a proto pochopí kdo jsou skuteční vlci.“¹³⁷

Touto příhodou se otvírá svět dvou důležitých protikladů. Text ukazuje na rozdíl mezi morálními, které podporuje zákon a na realitu, kterou prožíváme.¹³⁸ Díky pochopení procitl a naučil se, že knihy nevypráví realitu, kterou zažíval na vlastní kůži. A tím, že dokáže chápat metaforu se odlišil od ostatních psů a nehnal se za vlkem, ale počkal si na něj. Tak uviděl realitu a zjistil, že žádný vlk neexistuje.

Zatím při své cestě životem sloužil u dvou pánů, oba tito jeho majitelé zabíjeli. Ten první, protože to byla jeho práce a druhý zabíjel pro vlastní účely. Tak opustil tento idealizovaný svět a vrátil se zpět do Sevilly hledat si nového pána. Berganza musel utéct od svého prvního pána, aby ho nezabil. Od druhého odešel, protože byl rozhořčený z toho, co viděl. A od dalšího pána, což byl bohatý kupec, který mu ukázal městský svět, odešel, protože musel pozorovat, jak ho jeho služebnictvo podvádí. Když se s tím pokoušel něco dělat, krutě na tom zaplatil. Málem se ho pokusili zabít a poté mu nedávali najíst.¹³⁹

Jeden z dalších jeho pánů byl soudní vykonavatel a ten mu ukázal, jak lidé využívají svých pozic pro klamání a podvádění zákonů. Tak moc se mu u pána nelíbilo vykonávat tuto nezákonnou službu, že jakmile mohl, vzbouřil se proti pánovi a utekl. Po cestě si našel nového pána, kterým byl vojenský bubeník, který mu ukázal vojenský svět a Berganza chtěl u vojáků

¹³⁶ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 502.

¹³⁷ Vlastní orientační překlad, originál: „Los pastores de los libros no se refieren al mundo cotidiano, sino al mundo literario de los libros. El sistema referencial está limitado a la lectura y la lectura se limita a la educación y al conocimiento del lenguaje literario. Este lenguaje es metafórico, es decir, está hecho para narrar una cadena de señales lingüísticas, cuyos referentes no existen salvo en libros.“

SIEBER, Harry. Op. cit., 2015, s. 39.

¹³⁸ ROJAS, Otálora Jorge E. El camino de la vida como elemento estructural en El casamiento engañoso y Coloquio de los perros de Miguel de Cervantes *Lit. Teor. Hist. Crít.*, 2000, no. 2, s. 146.

¹³⁹ CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s. 253-255.

zůstat, a proto byl odhodlaný vydat se s nimi až do Itálie či Flander. Toužil po cestování a objevování nových věcí, protože tak se mohl vzdělávat.

„[...] El andar tierras y comunicar con diversas gentes hace a los hombres discretos.”¹⁴⁰

„[...] Cestování po rozličných zemích a styk s různými lidmi bystří každému rozum a vtip.”¹⁴¹

Berganza s nimi cestuje po různých místech a bubeník ho naučí tancovat a další psí kusy, které předváděl a za to si voják vydělával. Všechno mu šlo velmi dobře a věděl, co má kdy přesně udělat, proto dostal přezdívku pes všeuměl. Cervantes u tohoto pána kritizuje, jak se vojáci chovali a co dělali ve vesnicích, kterými procházeli.

“Iba la compañia de rufianes churrulleros, los cuales hacían algunas insolencias por los lugares do pasábamos [...]”¹⁴²

(“V té naší setnině bylo plno bujných nestoudníků, kteří v obcích, jimiž jsme táhli, vždycky provedli nějakou špatnost [...]”)¹⁴³

Tento majitel je klíčový pro jeho život, protože ho přivede do vesnice, kde pozná svět kouzel a také sám sebe. Vojáci dorazí do Montilly, kde se Berganza setkává s čarodějnici Cañizaresovou, která si myslí, že pes je synem její kamarádky Montielové. Obě tyto čarodějnice byly učnice čarodějnice Camachové z Montielly. A právě Camachová ze závidosti proměnila při porodu syny Montielové v psy. Cañizaresová Berganzovi řekne že jeho pravé lidské jméno je Montiel a že až se vyplní proroctví, které na smrtelné posteli vyřkla Camachová, tak se mu vrátí lidská podoba. Tímto nám Cervantes otevírá svět čarodějnic a nadpřirozených jevů.

Stará čarodějnice Berganzovi slíbí, že se zeptá jejího pána na jeho budoucnost a jak co nejrychleji, zlomit kletbu. A celý zbytek noci zůstane ležet paralyzovaná na zemi a lidem se to ráno začne zdát divné, tak se jí snaží probudit a když to nejde tak ji prohlásí za čarodějnici. Potom, co se Cañizaresová probudí si myslí, že se Berganza obrátil proti ní a chtěl všem ukázat kdo doopravdy je. Naštěstí se psovi podaří utéct, opět se vydá na cestu začít znovu a najít si nového pána, ale už nezjistí nic o své budoucnosti, ani jak prolomit kletbu.

Jak jsme již v úvodu zmínili příběhy, kde zvířata mluví a používají rozum se objevují již u Lúkianose ze Samasoty (*Kohout*) či u Apuleiuse (*Zlatý osel*),¹⁴⁴ o této knize se přímo

¹⁴⁰ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 363.

¹⁴¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s.534.

¹⁴² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 364

¹⁴³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s.535

¹⁴⁴ AZUCENA GONZÁLEZ Blanco. Op. cit., 2013, s. 188.

zmiňuje samotná čarodějnice. Tato literární tradice je ve Španělsku v 16. století oblíbená, jedná se o vyprávění, které „na realistickém a sociálně kritickém základu vypráví příběhy o kouzelných proměnách.“¹⁴⁵ Tím, že psi jsou proměnění lidé se také vysvětluje schopnost mluvy.¹⁴⁶

„[...] el cual modo quisiera yo que fuera tan fácil como el que se dice de Apuleyo en El asno de oro, que consistía en sólo comer una rosa.“¹⁴⁷

(„[...] přála bych si, abys jí dosáhl stejně snadno, jak nám o tom vypráví Apuleius v svém Zlatém oslu, vždyť stačilo k vysvobození pozřít růži.“)¹⁴⁸

Další intertextuální odkaz můžeme vidět u čarodějnice Cañizaresové, která je aluze na Celestinu, což je hlavní postava v knize *Celestina*. Tato kniha je také psána v dialozích, ale je rozdělená na akty, nejedná se ovšem o divadelní hru. Je to zcela samostatný žánr. Byla napsána v roce 1499 a její údajný autor je Fernando de Rojas. Hlavní hrdina Kalisto se zamiluje do Melibei, která ho ovšem odmítne. Proto si Kalisto najme starou kuplířku Celestinu, díky které Melibea souhlasí se setkáním s Kalistem a postupně se do něj zamiluje. Kalista s Celestinou seznámili jeho dva sluhové Sempronio a Parmeno. Ti také zabijí Celestinu, protože jim nedala jejich slíbený podíl. Za tento zločin jsou popraveni. Láska mladého páru také netrvá dlouho. Když se spolu setkají v Melibejině zahradě, Kalisto uslyší hluk souboje a běží svým sluhům na pomoc. Při cestě spadne ze žebříku a zabije se. Melibea bez svého milovaného nechce žít, a tak před zrakem svého otce spáchá sebevraždu pádem z věže.

To, co řekne Celestina, když poprvé uvidí Parmena je velmi podobné tomu, co říká Cañizaresová, když poprvé vidí psa Berganza. Obě ženy poznají v hoších syny svých přítelkyň. Dokonce i chlapce viděli ve stejném období. Obě znaly hochy již po narození. Další společný rys je, že Celestina a Parmenova matka a Cañizaresová a Bergamova matka vykonávaly stejné zaměstnání a velmi dobře se znaly. A matky obou chlapců již zesnuly.

„Y esta tarde como te vi hacer tantas cosas, que te llaman ‘el perro sabio’, y también como alzaste la cabeza a mirarme cuando te llamé en el corral, he creído que tú eres hijo de la Montiel, [...].“⁸¹

¹⁴⁵ SÁNCHEZ, Juan A. Cervantes a otázka pravdy. In *Literární paměť a kulturní identita: Osm studií pro Annu Houskovou* (Šárka Grauová ed.). Praha: Torst, 2008, s. 12.

¹⁴⁶ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982, s. 29.

¹⁴⁷ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de Op. cit., 2015, s. 371.

¹⁴⁸ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s.534. s. 543.

(„A když jsem tě dnes v podvečer viděla, co všechno dovedeš a že ti kdekdo říká pes všeuměl, a také, jak jsi zvedl hlavu a zadíval se na mě, jen jsem na tebe tam na dvoře zavolala, hned jsem si pomyslíla, že jsi synem mé družky Montielové [...].“)⁸²

Podobná slova řekne také Celestina, když potká Parmena:

„¡Jesú, Jesú, Jesú! ¿Y tú eres Pármeno, hijo de la Claudina? [...] ¡Pues fuego malo te quemame, que tan puta vieja era tu madre como yo! ¿Por qué me persigues, Pármeno? ¡Él es, él es, por los santos de Dios! Allégate a mí, ven acá. que mill azotes y puñaladas te di en este mundo, y otros tantos besos. ¿Acuérdate cuando dormías a mis pies, loquito?“¹⁴⁹

(„Kriste Pane! Tak ty jsi Parmeno, syn Klaudiny? [...] Tak ať tě spálí oheň pekelný, protože tvoje máma byla zrovna taková stará běhna jako já. Tak proč se do mě pouštíš, Parmeno? Je to on, je to on, u všech svatých! Přístup ke mně, pojď sem, však jsem ti dala na tomhle světě hezkých pár ran rákoskou i pěstí a zrovna tolik hubiček. Vzpomínáš si, jak jsi mi spával v nohou, hlupáčku?“)¹⁵⁰

Poté, co uteče od čarodějnice jsou jeho majitelé spíše přechodní, našel si je, aby měl co jíst a kde se ukrýt. Nejprve tráví čas u cikánů, se kterými dorazí do Granady, kde uteče a zůstává u Maurů. Jedná se o pány, kteří jsou na kraji společnosti. Tím pes uvidí, další vrstvu společnosti a jak se chovají.

“Estuve con él más de un mes, no por el gusto de la vida que tenía, sino por el que me daba saber la de mi amo, y por ella de todos los moriscos que viven en España.”¹⁵¹

(“Pobyl jsem u něho déle než měsíc, a to ne proto, že by se mi snad zalíbil ten můj nový způsob života, ale proto, že jsem zatoužil zvědět, jak vlastně žije můj pán, a skrze jeho počínání i všechno o mravech a obyčejích Morisků dnes ve Španělsku žijící.“)¹⁵²

Dalším jeho pánem se stal chudý básník, který ho zavedl do světa umění. Zavede ho do divadla, kde začne Berganza vystupovat, a i když básník z divadla odejde Berganza zůstane a jeho pánem se tak stane autor divadla. Nakonec opustí i tento svět, protože mu nepřijde čestný.

“Consome aquel ejercito, no por ser trabajo, sino porque veía en él cosas que juntamente pedían enmienda y castigo”¹⁵³.

¹⁴⁹ ROJAS, Fernando de. *La Celestina*. 1. Madrid: EDAF, S.A., 2004. Acto I, Escena X, s. 59.

¹⁵⁰ ROJAS, Fernando de. *Celestina*. Přel. Eduard Hodoušek. Praha: SNKLHU, 1956, s. 86-87.

¹⁵¹ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 2015, s. 382.

¹⁵² CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 556.

¹⁵³ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 2015, s. 388.

(„Nakonec mě to vystupování na divadle omrzelo; ne že by to byla zvlášť velká námaha, ale věčně jsem měl na očích věci, které přímo volaly nejen po nápravě, ale i po trestu.“)¹⁵⁴

Aby Berganza mohl vstoupit do světa umění musel pochopit, co je idealizace v literatuře. Na což přišel, když žil u pastýřů. A musel zjistit jaká je společenská realita ve Španělsku, k čemuž sloužili jeho páni, jako cikáni, Maurová a podvodníci.¹⁵⁵

Tímto Berganza dovypráví svou cestu, protože se nachází ve Valladolidu. Potom, co opustil divadlo se seznámil s druhým psem Cipiónem. Líbí se mu jeho práce, protože mu připadá čestná, a proto se rozhodne zůstat s ním a dělit se s ním o práci. Stane se z něj hlídací pes u nemocnice u Vzkříšení Páně. Kde slyší rozhovor mezi alchymistou, básníkem, matematikem a věčný rádce.

Každý pán Berganzu zavede do nového světa. Berganza změní svůj pohled na svět, pochopí lépe chování lidí a pozná lépe sám sebe. Na cestu se vydává z nutnosti a z pudu sebezáchovy. Protože pokaždé, když se někde usadil, tak mu chtěl někdo ublížit, nebo se mu nelíbilo, jaký je nebo jak se chová jeho pán. Berganza se na konci příběhu nepřemění v člověka ani se nijak fyzicky nezmění, za to, ale jeho mysl prohlédne a on tak lépe pozná u koho by chtěl žít a v jakém světě se pohybuje. Cesta mu slouží k tomu, aby objevil svět a prošel všemi sociálními vrstvami. I přes to Berganzův život se nezměnil, pořád slouží svému pánovi, ale nyní si snaží vybrat pána, tak, aby byl co nejčestnější. V *Rozhovor Scipiona a Berganzu* můžeme pozorovat cestu autobiografickou, cestu po světě a cestu za poznáním světa.

¹⁵⁴ CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. Op. cit., 1957, s. 562.

¹⁵⁵ CASALDUERO, Joaquín. Op. cit., 1969, s. 260.

3.3 Pikareska a pravdivost cesty

Nejprve je důležité si objasnit, zda *Rozhovor Scipiona a Berganzy* je pikareskní román. A poté se můžeme zaměřit na pravdivost cesty, kterou ušel Berganza.

Juan Bautista Avalle-Arce ve své předmluvě k *Příkladným novelám* uvádí, že téma novely je zcela pikareskní a že se jedná o pikareskní román, tak ji chápe a popisuje Cervantes.¹⁵⁶ A Harry Sieber ve své předmluvě tvrdí, že to, co čte licenciát Peralta je „pikareskní román“ z pohledu psa Berganzy.¹⁵⁷ Ale to, co čte on nemusí být to, co čteme my.

Jorge Rojas tvrdí, že soubor dobrodružství, které vypráví Berganza, dává do popředí množství pánů, kterým Berganza sloužil. To, ale nestačí k tomu, aby tato novela byla klasifikovaná jako pikareskní. Protože pro něj je mnohem podstatnější příběh o čarodějnici. Protože to vede k významu celé novely a to, že dva psi mohli být lidmi.¹⁵⁸

Anthony Zahareas si také nemyslí, že jde o pikareskní román:

„Cervantes nepublikoval pikareskní novelu spíše adaptoval několik jejich charakteristických rysů.“¹⁵⁹

Carlos Blanco Aguinaga tvrdí, že Cervantes má svůj vlastní druh pikareskního románu. Které vysvětluje na novele *Vznešená služka*. Novela jedná o dobrodružstvích Tomáše a Diega. Nejprve se nám popíše pikareskní život Diega Carriaza. Také nám představí rodiče a původ obou hochů. Ovšem to, co chybí a je klíčové u jiných pikareskních románů, je proč se rozhodl Diego být píkárem. Důležité totiž je, že se Diego rozhodl sám stát se píkárem a nebyl donucen životem. Také potřebný úvod života hlavních hrdinů je mnohem rozsáhlejší a detailnější. Další společné pikareskní prvky je determinismus hladu a vězení. Ale rozdíl je v tom, že pozná i hrdinství, svobodu, lásku a optimismus. Všechny tyto prvky hlavní hrdinové přijmou dobrovolně.¹⁶⁰

Po předchozích argumentech si myslíme, že nejde o zcela ryzí pikareskní román. Podle nás jde spíše o dialog v novele, který Cervantes obohatil pikareskními prvky a které si přizpůsobil svému druhu psaní.

¹⁵⁶ AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Op. cit., 1982. s. 27.

¹⁵⁷ SIEBER, Harry. Op. cit., 2015, s. 37.

¹⁵⁸ ROJAS, Otálora Jorge E Op. cit., 2000, s. 144.

¹⁵⁹ Vlastní orientační překlad, originál: “Cervantes no publicó una novela picaresca, más bien adaptó varias de sus características modélicas.” ZAHAREAS, Anthony N. La función de la picaresca en Cervantes. *Actas del X Coloquio Internacional (2001), Cervantes en Italia*. Ed. VILLAR LECUMBERRI, Alicia. México D.F.: El Colegio de México 2001, s. 460.

¹⁶⁰ AGUINAGA, Carlos Blanco. 1957, Op. cit., s. 338-340.

Cesta je důležitá, jak pro pikareskní román, tak pro Cervantesovu novelu *Rozhovor Scipiona a Berganzu*. Pikareskní román používá tzv. „technologii já“ (*tecnologías del yo*). Hlavní postava vypráví svůj život v první osobě, jednotného čísla. A aby byly jeho příběhy ze života srozumitelné použije motiv cesty, která mu pomáhá měnit místa a sociální status.¹⁶¹

Tím, že hlavní postava vypráví celý příběh ze svého pohledu mohou vzniknout otázky, zda je příběh a celá jeho cesta pravdivá.

„Čtenář se na pikara jako na vypravěče nemůže spoléhat. Jeho vyprávění je nedokonalé často pospíchá, odbočuje, omlouvá se, ale především si vybírá jen epizody svého života, které jsou podle jeho uvážení rozhodující pro objasnění jeho aktuálního stavu, a úmyslně nerozebírá příhody, jež by jeho záměr popřely.“¹⁶²

Aby Cervantes dosáhl, co největší důvěryhodnosti, tak je Berganza ve svém vyprávění přerušován a opravován.¹⁶³ V příběhu vystupuje ještě jeden pes, Scipion, který sice slíbil, že nebude Berganzovi skákat do řeči, ale to nesplní. Snaží se vyprávění opravovat, obměňovat, pokládá mu filozofické otázky a také občas zpochybňuje pravdivost Berganzova příběhu a tím se zabrání idealizování cesty života, kterou vypráví Berganza.¹⁶⁴

Dalším ze způsobů pro dodání věrohodnosti příběhu je určen do aktuální doby a popisuje konkrétní místa. Popisují se ulice města Sevilly a Granady a doba Filipa II. Tímto vzniká spojení cesty, života a historie.¹⁶⁵ Ovšem tento prvek se objevuje i u pikareskního románu.

Je důležité uvědomit si, že příběh vypráví Berganza. Slyšel ho a zapsal Campuzano, který ho dal přečíst Peraltovi, navíc celý příběh kritizuje Scipion.¹⁶⁶ Tudíž, to, co říkal Berganza mohlo projít rovnou několika změnami, každá postava si příběh mohla pozměnit, přidat svůj postoj, a tedy věrohodnost cesty klesá. Cervantes použil těchto více úhlů pohledu, aby vyjádřil své pochybnosti na autobiografii, kde je pouze jeden pohled.¹⁶⁷

Můžeme tedy říct, že se Cervantes snaží o ukázání více úhlů pohledu, protože na rozdíl od pikareskního románu odmítá autobiografický pohled. Proto také ostatní novely píše v er-

¹⁶¹ ZAHAREAS, Anthony N. Op. cit., s. 460.

¹⁶² SCHÜRGEROVÁ, Johana. Intertextualita II. pikareskní román. MAREŠOVÁ, Jaroslava, VRÁTILOVÁ – Barbora – SÁNCHEZ, Juan Antonio, aj. *Svět Dona Quijota*. Praha: Univerzita Karlova. Karolinum, 2018, s. 111-112.

¹⁶³ ZAHAREAS, Anthony N. Op. cit., s. 468.

¹⁶⁴ AGUINAGA, Carlos Blanco. 1957, Op. cit., s. 331.

¹⁶⁵ ROJAS, Otálora Jorge E. Op. cit., 2000, s. 145.

¹⁶⁶ AVALLE-ARCE, Juan Bautista. Cervantes entre pícaros. NRFH. Número Monográfico Dedicado a Cervantes. 1990, vol. 38, no. 2, s. 596-597.

¹⁶⁷ SCHÜRGEROVÁ, Johana. Intertextualita II. pikareskní román. Op. cit., s. 111.

formě. Sice *Rozhovor dvou psů* je napsán v ich-formě a dialogu, a to, protože příběh píše někdo jiný než vypravěč.

Závěr

Ponořili jsme se do díla jednoho z největších španělských spisovatelů: Miguela de Cervantese y Saavedry. Rozbor jeho tří novel, ze souboru povídek *Příkladné novely*, nám ukázal, že motiv cesty je patrný ve všech zmíněných novelách, a že v každé novele je cesta vykonána za jiným podnětem.

Cervantes touto knihou vytvořil zcela osobité umělecké dílo. Tím, že sloučil renesanční povídku s prvky dané doby, a to hlavně pikareskní prózu a mravoučné povídky. Díky pikaresknímu motivu použil námět cesty, který je pro pikareskní román klíčový. Ale v *Příkladných novelách* můžeme vidět inspiraci i jiných námětů. Například cikánské nomádství, které používá ve svém žánru, aby poukázal na to, že se liší od ostatních. Tento motiv cesty, je ukázkou svobodného života, kde je cesta přirozenou součástí každého dne. Cikánský svět má svá specifika a zákony, pro které je pohyb nezbytností. Viděli jsme, že díky nomádství mohly postavy uskutečnit cestu za svobodou a sebepoznáním. Díky putování z místa na místo se vytvořila nová přátelství a vše bylo zakončené katolickou svatbou.

Cesta je strukturálním prostředkem všech rozebíraných novel, stejně tomu tak je i u pikareskního románu. Avšak ani jedna ze Cervantesových novel není čistě pikareskní. Nejvíce se pikaresknímu žánru přibližují novely: *Rohánek a Stříhálek*, *Vznešená služka* a *Rozhovor dvou psů*. Tyto novely postrádají prototypickou hlavní postavu, píkara, ten může být zastoupen celou skupinou lidí, například cikány či dvojicí, jako je Tomás a Diego. Nicméně se v mnohém liší od píkara, například rodovou determinací. V novele *Rozhovor dvou psů*, se setkáváme se dvěma výpravnými principy typickými pro pikareskní žánr, a to s principem služby mnoha pánům a principem cesty. Liší se v principu autobiografičnosti, Cervantes odmítá autobiografickou perspektivu. Využívá více úhlů pohledu a kompozici dialogu.

Díky tomu, že postavy cestují, se novely mohou odehrávat v rozličných prostředí a na různých místech. Tím se postavy dokážou vyvíjet a měnit a poznávat samy sebe. Cervantes však tento motiv využívá i ke kritice společnosti a celé doby. Svou kritiku dokáže dokonale maskovat. V novele *Licenciát Skličko* můžeme vidět motiv šílenství u chytrého blázna, jehož prostřednictvím mohl volně kritizovat společnost, protože blázna by nikdo nepotrestal, i když věděli, že říká pravdu. Lidská neupřímnost se ukáže na konci novely, když je Tomás vyléčen, ale společnost už nechce využívat jeho služby. Dalším způsobem Cervantesovy kritiky je parodie. Zesměšňuje pastýřské romány, ukazuje opravdové chování pastýřů s konfrontací idealizovaným literárním žánrem.

Cervantes svůj osobitý styl povídky obohacuje i o antickou lukiánovskou tradici, díky které se vysvětluje dar mluvy u psů Berganzy a Scipiona, a zároveň tímto vstupujeme do světa kouzel, kde odkazuje na postavu Celestiny. Další z klasických témat, se kterým se setkáváme, je motiv zbraní a humanitních věd, těmito světy si prošel i samotný autor, který tento námět použije pro zachycení více sociálních vrstev.

Společným znakem všech novel je, že život všech hlavních postav byla jedna nepřetržitá cesta, ať už to patřilo k jejich kultuře, nebo se musely na cestu vydat, aby přežily. Cesta jim přišla jako něco naprosto přirozeného. Další společný znak je, že všechny postavy podnikly cestu poznání. A to poznání sebe samých, zjistily, jak dokážou reagovat na nástrahy života. Všechny také poznaly nové světy a pochopily svět samotný.

Bibliografie

AGUINAGA, Carlos Blanco. Cervantes y La Picaresca Notas Sobre Dos Tipos De Realismo. *Nueva Revista De Filología Hispánica*, 1957, vol. 11, no. 3/4, s. 313-342. [on-line] [cit. 2019-03-15] Dostupné z:

<www.jstor.org/stable/40297246>

ARREDONDOS, María Soledad. De La gitanilla a La sabia Flora malsabidilla. El género, el personaje y el matrimonio. *Edad de Oro. Revista de Filología Hispánica*. 2014. n. 33. s. 163-177. [on-line] [cit. 2018-10-10] Dostupné z:

<<https://revistas.uam.es/edadoro/article/view/edadoro2014.33.010>>

AVALLE-ARCE, Juan Bautista de. Introducción. In *Novelas ejemplares II*. Madrid: Castalia, 1982.

AVALLE-ARCE, Juan Bautista. Cervantes entre pícaros. *NRFH. Número Monográfico Dedicado a Cervantes*. 1990, vol. 38, no. 2, s. 591-603. [on-line] [cit. 2019-04-28] Dostupné z:

<<https://nrfh.colmex.mx/index.php/nrfh/article/view/806/806>>

AZUCENA GONZÁLEZ Blanco. Razón y Sinrazón En ‘El Licenciado Vidriera, ‘El Casamiento Engañoso’ y ‘El Coloquio De Los Perros.’ *Confluencia*, 2013, vol. 28, no. 2, s. 180-195. [on-line] [cit. 2019-03-14] Dostupné z:

<www.jstor.org/stable/43490455>

BĚLIČ, Oldřich. *Španělská literatura*. Praha: Orbis, 1968. Malá moderní encyklopedie.

CASALDUERO, Joaquín. *Sentido y forma de las Novelas ejemplares*. Madrid: Editorial Gredos, 1969.

CASTELLANO, Irene Gómez. ‘COPIA’ Y CORNUCOPIA: LA ABUNDANCIA EN ‘LA GITANILLA’ DE CERVANTES. *Hispanófila*. 2009. n. 155. s. 21–39. [on-line] [cit. 2018-10-10] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/43895206?seq=1#page_scan_tab_contents>

CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*. Vydání sedmnácté, (v Odeonu druhé). Praha: Odeon, 1966. Světová knihovna.

CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*. 5. ed. Madrid: Castalia, 1990. Clásicos Castalia.

CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de. *Příkladné novely*. Přel. Zdeněk Šmíd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1957.

CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de–, SIEBER, Harry. *Novelas ejemplares II*. Madrid: Ediciones Cátedra, 2015.

ERASMUS ROTTERDAMSKÝ. Desiderius. *Chvála bláznivosti*. Praha: XYZ, 2008.

EUSTIS, Christopher. La influencia del género picaresco en la novela española contemporánea. *Thesaurus: boletín del Instituto Caro y Cuervo*, 1986. no. 41 vol. (1-3). s. 225-255. [on-line] [cit. 2019-03-17] Dostupné z:

<<http://bibliotecadigital.caroycuervo.gov.co/662/>>

FRIEDMAN, Edward H. Conceptual Proportion in Cervantes' "El Licenciado Vidriera". *South Atlantic Bulletin*. 1974, vol. 39, no. 4, s. 51-59. [on-line] [cit. 2019-01-28] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3198230?seq=1#page_scan_tab_contents>

HEIPLE, Daniel L. El Licenciado Vidriera y el Humor Tradicional del Loco. *Hispania*. 1983, vol. 66, no. 1, s. 17-20. [on-line] [cit. 2019-2-2] Dostupné z:

<<https://www.jstor.org/stable/341203>>

HERRERO, Vian Ana. Una obra maestra del diálogo iucianesco renacentista: el anónimo Diálogo de las transformaciones de Pitágoras. 1992. *Bulletin Hispanique*, vol. 94, n. 1, s. 5-36. [on-line] [cit. 2019-03-31] Dostupné z:

<https://www.persee.fr/doc/hispa_0007-4640_1992_num_94_1_4756>

LORCA, Francisco García. 'El Licenciado Vidriera' y Sus Nombres. *Revista Hispánica Moderna*, 1965, vol. 31, no. 1/4, s.159-168. [on-line] [cit. 2019-03-15] Dostupné z: <www.jstor.org/stable/30206984>

LUDVÍKOVÁ, Anna. *Fenomén šílenství v Donu Quijotovi de la Mancha a jeho epoše* Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze

MACURA, Vladimír. *Slovník světových literárních děl*. [2. vyd.]. Praha: Odeon, [1989].

NOVÁK, Arne. Lukianovy Ohlasy v Literatuře České. *Listy Filologické / Folia Philologica*, 1910, vol. 37, no. 6, s. 431–447. [on-line] [cit. 2019-03-31] Dostupné z:

<www.jstor.org/stable/23443271>

ORTEGA Y GASSET, José. *Meditace o Quijotovi*. Brno: Host, 2007. Teoretická knihovna.

PÉREZ MARTÍNEZ, Ángel R. Viajes y viajeros en las Novelas ejemplares: movimiento y alteridad en La gitanilla. *Hipogrifo, Revista de literatura y cultura del Siglo de Oro*, vol.2, no 1, 2014, s.114 [on-line] [cit. 2018-12-04] Dostupné z:

<<https://www.revistahipogrifo.com/index.php/hipogrifo/article/view/351>>

ROJAS, Fernando de. *Celestina*. Přel. Eduard Hodoušek. Praha: SNKLHU, 1956.

ROJAS, Fernando de. *La Celestina*. 1. Madrid: Edaf, S.A., 2004.

ROJAS, Otálora Jorge E. El camino de la vida como elemento estructural en El casamiento engañoso y Coloquio de los perros de Miguel de Cervantes *Lit. Teor. Hist. Crít.*, 2000 Número 2, s. 143.149. [on-line] [cit. 2019-03-15] Dostupné z:

<<https://revistas.unal.edu.co/index.php/lthc/article/view/46623>>

RUIZ, Roberto. Las 'Tres Locuras' Del Licenciado Vidriera. *Nueva Revista De Filología Hispánica*, 1985, vol. 34, no. 2, s. 839-847. [on-line] [cit. 2019-03-16] Dostupné z:

<https://www.jstor.org/stable/40298694?seq=1#page_scan_tab_contents>

SÁNCHEZ, Juan A. Cervantes a otázka pravdy. In. *Literární paměť a kulturní identita: Osm studií pro Annu Houskovou* (Šárka Grauová ed.). Praha: Torst, 2008, s. 11-28.

SÁNCHEZ, Juan Antonio. Utopía e ironía en el contexto de Tomás Moro. *Revista de Filosofía* 2011. vol. 36 n. 1. s. 29-51. [on-line] [cit. 2019-03-16] Dostupné z:

<<https://revistas.ucm.es/index.php/RESF/article/view/37630>>

SCHÜRGEROVÁ, Johana. Intertextualita II. pikareskní román. In. MAREŠOVÁ, Jaroslava, Barbora VRÁTILOVÁ a Juan Antonio SÁNCHEZ. *Svět Dona Quijota*. Praha: Univerzita Karlova. Karolinum, 2018, s. 106-122.

SCHÜRGEROVÁ, Johana. *Pikareskné prvky v Příkladných novelách*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce doc. Juan Antonio Sánchez Fernández, Ph.D.

ZAHAREAS, Anthony N. La función de la picaresca en Cervantes. *Actas del X Coloquio Internacional (2001), Cervantes en Italia*. Ed. VILLAR LECUMBERRI, Alicia. México D.F.: El Colegio de México 2001, s. 459-480. [on-line] [cit. 2019-03-31] Dostupné z:

<https://cvc.cervantes.es/literatura/cervantistas/coloquios/cl_X/cl_X_47.pdf>

Resumé

Tato bakalářská práce si klade za cíl udělat rozbor poetiky cest v *Příkladných novelách*, konkrétně u novel: *Cikánečka*, *Licenciát Skličko* a *Rozhovor Scipiona a Berganzy*. Celý tento soubor vyšel poprvé v roce 1613 v Madridu v období tzv. Zlatém věku. Španělská kultura zažívala své vrcholné období, zatímco Španělsko procházelo ekonomickou krizí. Cervantesovi povídky dokazují vyspělost tohoto období. Jedná se o první soubor renesančních povídek ve Španělsku, které jsou obohaceny o prvky dané doby. Každá z kapitol je zaměřena na jednu konkrétní novelu, přihlíží na motiv cesty z pohledu hlavních postav. Zaměřuje se na druh a motiv cesty jednotlivých postav. Pozorujeme jejich vývoj a změnu, kterou projdou díky ušlé cestě.

V novele *Cikánečka* se setkáváme s cestou, která je součástí života a cestou nucenou. Preciosa a Andrés zůstanou po celou dobu cesty věrní svým zásadám i jeden druhému. Každý z nich po dobu jejich společné cesty objeví nové světy, a to svět lásky a cikánský. Mladý pár dokáže staré cikánce, že je správné se chovat čestně, díky tomu se cikánka změní a dokáže přestat myslet jen sama na sebe, což zapříčiní, že Preciosa pozná, kdo doopravdy je. Důležitou roli zde hraje pohyb, který je zdrojem pro celou cestu. Ať už se jedná o pohyb Preciosy či pohyb v rámci kočování.

Novela *Licenciát Skličko* ukazuje jak dobrovolnou, tak nedobrovolnou cestu hlavní postavy Tomáše. Tato postava je na začátku novely zcela jiná než na jejím konci. Z chlapce plných ideálů s jasným cílem se stane muž, který se musí uchýlit na bitevní pole a bojovat o svůj život. Tomáš prošel třemi hlavními typy cest, cestou za studiem, čímž si splnil svůj cíl. Cestou myslí, která byla nechtěná, ale díky ní si uvědomil, jací jsou lidé doopravdy. A cestu vojenskou, kterou nejprve vykonal, jako cestu poznání, ale později se z ní stala jeho jediná možnost, jak přežít. Tato novela dokazuje, jak jsou cesty osudu nevyzpytatelné a jak se může bez vlastního přičinění, změnit životní cesta.

Rozhovor Scipiona a Berganzy je novela v novele *Vznešená služka*. Hlavní postava Berganza se vydá na cestu do světa, aby našel pána, kterému by mohl sloužit. Poznává různé světy, díky změně svých majitelů a tím poznává svět samotný. Cervantes použil službu pánům za účelem kritiky společnosti. Zároveň na této novele můžeme vidět pikareskní prvky, které obzvláštěňují styl povídek. V závěrečné části se zaměřujeme právě na pikareskní ráz povídky a na pravdivost cesty, které se snaží Cervantes dosáhnout.

Ve všech novelách postavy cestují z místa na místo a díky cestě poznají nové světy a jejich život. Což zapříčiňuje to, že poznají lépe nejen svět a lidi v něm, ale i sami sebe.

Resumen

El objetivo de esta tesis de licenciatura es analizar la poética de los viajes en las *Novelas ejemplares*, concretamente las novelas: *La Gitanilla*, *El Licenciado Vidriera*, *El casamiento engañoso* y *El coloquio de los perros*. Todo este conjunto de novelas se publicó por primera vez en 1613 en Madrid durante la Edad de Oro. La cultura española vivía su mejor momento, mientras que España atravesaba una crisis económica. Las novelas de Cervantes demuestran la madurez intelectual de este período. Es el primer conjunto de relatos renacentistas en España que se enriquecen con elementos de la época. Cada capítulo se enfoca en una novela concreta, teniendo en cuenta el motivo del viaje desde la perspectiva de los personajes principales. Se enfoca en el tipo y motivo del viaje de los personajes principales. Observamos y analizamos su desarrollo y el cambio que experimentan debido al viaje.

En la novela *La Gitanilla*, nos encontramos ante varios tipos de viajes, como son el viaje forzado, de conocimiento y descubrimiento del mundo. Preciosa y Andrés permanecen fieles a sus principios y entre sí a lo largo de su viaje. Cada uno de ellos descubrirá nuevos mundos durante su viaje común, un mundo de amor para ella y un mundo gitano totalmente diferente de lo que había visto y experimentado para él. La pareja demuestra a la vieja gitana, mediante el amor y el sacrificio que están dispuestos a hacer el uno por el otro que es correcto comportarse honestamente, y eso produce que la gitana se cambie y ya no piense en sí misma y esté dispuesta a asumir las consecuencias de sus acciones para salvar a Preciosa lo que causa que Preciosa descubra quién realmente es. El movimiento tiene un papel importante porque es la fuente de todo el viaje. Como el movimiento de Preciosa o el movimiento dentro del mundo gitano.

La novela *El Licenciado Vidriera* muestra tanto el camino voluntario como el involuntario del personaje principal, Tomás. Este personaje es bastante diferente en el principio de la novela que en el final. Un niño lleno de ideales con un objetivo claro se convierte en un hombre que tiene que recurrir al campo de batalla y luchar por su vida. Tomás pasó por tres tipos principales de viajes. Primero su camino de estudios, cumpliendo así su objetivo. Segundo el camino de la mente, que no era querido, pero lo hizo darse cuenta como realmente es la gente. Y el camino militar que había realizado en un primer momento como vía para el camino del conocimiento, pero más tarde se convirtió en su única forma de sobrevivir. Esta novela demuestra que los caminos del destino son imprevisibles y cómo se puede cambiar vida mediante las acciones de otras personas que nos rodean.

El coloquio de los perros es una novela dentro de la novela *El casamiento engañoso*. El personaje principal Berganza emprende un viaje por el mundo para encontrar un señor al cual servirle. Conoce mundos diferentes, gracias al cambio de sus dueños y, por lo tanto, conoce el mundo mismo. Cervantes utilizó el servicio a los maestros para criticar la sociedad. Al mismo tiempo, podemos ver elementos picarescos en esta novela, que se enriquecen el estilo de la novela. En la parte final, nos centramos en el carácter picaresco de la historia y la veracidad del viaje que Cervantes intenta lograr.

En todas las novelas los personajes viajan de un lugar a otro y a través del viaje conocen nuevos mundos y sus propias vidas. Lo que hace que conozcan mejor no solo al mundo y a las tradiciones y personas que en él habitan, sino también se descubran a ellos mismos.